

บทที่ 2

วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่อง “ปัญหาการชำระภาษีโรงเรือนและที่ดินของประชาชนในเขตพื้นที่ องค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด” ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น
2. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับภาษีอากร
3. กฎหมายและระเบียบเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบล
4. บริบททั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่ อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น

1. ความหมายของการปกครองท้องถิ่น

การปกครองระบอบประชาธิปไตยอีกอย่างหนึ่ง คือ การกระจายอำนาจบริหารงานท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง โดยนักวิชาการได้ให้ความหมายของการปกครองท้องถิ่น ไว้หลากหลายแต่มีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน ดังนี้

ทวี พันธุวาศิฎฐ์ (2537 : 108) อธิบายว่าการปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองตนเองของชุมชนที่มีองค์การเกิดขึ้น ทำหน้าที่ในเขตพื้นที่ที่กำหนดมีอำนาจในการบริหารงานมีอำนาจในการวินิจฉัยตัดสินใจและมีสภาของท้องถิ่นเป็นองค์กรที่สำคัญ

สมพงษ์ เกษมสิน (2537 : 140) ได้ให้ความหมายของการปกครองท้องถิ่นไว้ว่าการปกครองท้องถิ่น หมายถึง ส่วนการปกครองของประเทศหรือรัฐซึ่งมีหน้าที่สำคัญที่รับผิดชอบในการดำเนินเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวกับประชาชนในท้องที่หรือในขอบเขตแห่งใด แห่งหนึ่ง โดยเฉพาะเป็นการสมควรที่จะมอบเรื่องดังกล่าวให้องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น เป็นผู้บริหาร โดยมีฐานะเป็นรองจากการบริหารของรัฐบาลในส่วนกลาง

ประทาน คงฤทธิศึกษากร (2540 : 30) อธิบายว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง ระบบการปกครองที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากการกระจายอำนาจทางการปกครองของรัฐ และโดยนัย

นี้จะเกิดองค์การทำหน้าที่ปกครองโดยคนในท้องถิ่นนั้น ๆ องค์การนี้จัดตั้งและถูกควบคุมโดยรัฐบาลแต่ก็มีอำนาจในการกำหนดนโยบายและควบคุมให้มีการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายของตนเอง

อุทัย หิรัญโต (2543 : 2) อธิบายว่าการปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองที่รัฐบาลมอบอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งจัดการปกครองและและดำเนินกิจการบางอย่างโดยดำเนินการกันเองเพื่อบำบัดความต้องการของคนการบริหารงานของท้องถิ่น มีการจัดเป็นองค์การมีเจ้าหน้าที่ซึ่งประชาชนเลือกตั้งขึ้นมาทั้งหมด หรือบางส่วนทั้งนี้มีความเป็นอิสระในการบริหารงาน แต่รัฐบาลต้องควบคุมด้วยวิธีการต่าง ๆ ตามความเหมาะสมจะปราศจากการควบคุมของรัฐบาลได้ไม่เพราะการปกครองท้องถิ่นเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดขึ้น

โกวิทย์ พวงงาม (2550 : 13) กล่าวว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การที่องค์กรหนึ่งมีพื้นที่อาณาเขตของตนเองมีประชากรและมีรายได้ตามที่หลักเกณฑ์กำหนด โดยมีอำนาจและมีอิสระในการปกครองตนเอง มีการบริหารการคลังของตน รวมทั้งมีอำนาจหน้าที่ให้บริการในด้านต่าง ๆ แก่ประชาชน ซึ่งประชาชนในพื้นที่ดังกล่าวจะมีส่วนร่วมในการบริหารและปกครองตนเอง อาทิ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาในชุมชน หรือการมีส่วนร่วมในการบริหารและการปกครองตนเอง โดยผ่านตัวแทนที่มาจากการเลือกตั้ง เช่น การมีสภาท้องถิ่น เป็นต้น

วิลเลียม วี. ฮอลโลเวย์ (William V. Holloway. 1951 : 101 – 103, อ้างถึงใน พงศ์สัมพันธ์ ศรีสมทรัพย์, 2550 : 6) ได้ให้ความหมายการปกครองท้องถิ่น หมายถึง องค์กรที่มีอาณาเขตที่แน่นอน มีประชากรตามหลักที่กำหนดไว้ มีอำนาจปกครองตนเอง มีการบริหารการคลังของตนเองและมีสภาท้องถิ่นที่มีสมาชิกได้รับการเลือกตั้งจากประชาชน

วิลเลียม เอ. ร็อบสัน (William A. Robson. 1953 : 574) ได้ให้ความหมายการปกครองท้องถิ่นว่า หมายถึง หน่วยการปกครองซึ่งรัฐได้จัดตั้งขึ้นและให้อำนาจการปกครองตนเอง (Autonomy) มีสิทธิตามกฎหมาย (Legal Rights) และต้องมีองค์กรที่ปกครองตนเอง (Necessary Organization) เพื่อปฏิบัติหน้าที่ให้สมความมุ่งหมายของการปกครองท้องถิ่นนั้น ๆ

ร็อบสัน (Robson. 1953 : 574) ได้ให้ความหมายว่า การปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง หน่วยการปกครองซึ่งรัฐได้จัดตั้งขึ้นและให้มีอำนาจปกครองตนเอง (Autonomy) มีสิทธิตามกฎหมาย (Legal Rights) และต้องมีองค์กรที่จำเป็นในการปกครอง (Necessary Organization) เพื่อปฏิบัติหน้าที่ให้สมความมุ่งหมายของการปกครองท้องถิ่นนั้น ๆ

จอห์น เจ.คลาก (John J.Clake. 1975 : 87-89) อธิบายว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง หน่วยการปกครองที่ทำหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวข้องกับการให้บริการประชาชนในเขตพื้นที่หนึ่งพื้นที่ใด โดยเฉพาะ และหน่วยปกครองนี้จัดตั้งและอยู่ในความดูแลของรัฐบาล

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า การปกครองท้องถิ่นเป็นการปกครองที่รัฐบาลกลางหรือส่วนกลางได้กระจายอำนาจไปให้หน่วยการปกครองท้องถิ่น ซึ่งประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานและปกครองตนเองตามเจตนารมณ์การปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยการปกครองดังกล่าวมีจุดมุ่งหมายที่จะให้ประชาชนสร้างความเจริญให้กับท้องถิ่นของตนเอง รวมถึงการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น การปกครองท้องถิ่นมีฐานะเป็นนิติบุคคลอาจประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ที่ราษฎรเลือกตั้งเข้ามา เพื่อปฏิบัติงานตามระยะเวลาที่กำหนดโดยมีงบประมาณเป็นของตนเอง

2. องค์ประกอบของการปกครองท้องถิ่น

สถาบันดำรงราชานุภาพ กองวิชาการและแผนงาน และสำนักปลัดกระทรวงมหาดไทย (2539 : 15-16) ได้ระบุถึงองค์ประกอบที่สำคัญ ๆ ของการปกครองท้องถิ่นไว้ ดังนี้

1. หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะได้รับการจัดตั้งขึ้น โดยผลแห่งกฎหมายและหน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้น ๆ จะมีสภาพเป็นนิติบุคคล
2. หน่วยการปกครองท้องถิ่นที่ได้รับการจัดตั้งขึ้น จะต้องไม่อยู่ในการบังคับบัญชา (Hierarchy) ของหน่วยงานทางราชการ เพราะจะต้องเป็นหน่วยงานที่มีอำนาจปกครองตนเอง (Autonomy)
3. หน่วยการปกครองท้องถิ่นที่จัดตั้งขึ้น ต้องมีองค์กรที่มาจากการเลือกตั้ง (Election) โดยประชาชนในท้องถิ่น เพื่อแสดงถึงการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของประชาชน (Political Participation)
4. หน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้น จะต้องมีอำนาจในการจัดเก็บรายได้ (Revenue) โดยการอนุญาตจากรัฐ เพื่อให้ท้องถิ่นมีรายได้นำมาทำนุบำรุงท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้า
5. หน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้น ควรมีอำนาจในการกำหนดนโยบายและมีการควบคุมให้มีการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายของตน ตามครรลองของการปกครองที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองอย่างแท้จริง
6. หน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้น ควรมีอำนาจในการออกกฎ ข้อบังคับ เพื่อกำกับให้มีการปฏิบัติไปตามนโยบายหรือความต้องการแห่งท้องถิ่นได้ แต่ทั้งนี้กฎ ข้อบังคับที่ล่วงล้ำ ไม่ขัดต่อกฎหมายหรือข้อบังคับอื่นใดของรัฐ

7. หน่วยการปกครองท้องถิ่น เมื่อได้รับการจัดตั้งแล้ว ยังคงอยู่ในความรับผิดชอบและอยู่ในการกำกับดูแลจากรัฐ เพื่อประโยชน์และความมั่นคงแห่งรัฐและประชาชนในส่วนรวม

อุทัย หิรัญโค (2543 : 22) อธิบายว่า การปกครองท้องถิ่นประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ อย่างน้อย 8 ประการ

1. การปกครองท้องถิ่นมีสถานะตามกฎหมาย กล่าวคือ ต้องมีการกำหนดเรื่องการปกครองท้องถิ่นไว้ในรัฐธรรมนูญของประเทศ การปกครองท้องถิ่นในประเทศนั้นจะมีความเข้มแข็งกว่าการปกครองท้องถิ่นที่จัดตั้งโดยกฎหมายอื่น เพราะการกำหนดการปกครองท้องถิ่นไว้ในรัฐธรรมนูญเป็นการแสดงว่าประเทศนั้น ๆ มีนโยบายในกระจายอำนาจอย่างแท้จริง

2. การปกครองท้องถิ่นต้องมีพื้นที่หรือมีการกำหนดพื้นที่เป็นของตนเองซึ่งเป็นการกำหนดโดยรัฐบาลกลาง แต่ละพื้นที่มีอาณาเขตที่ชัดเจนเพื่อความสะดวกในการพัฒนาและการมีส่วนร่วมของประชาชน

3. การปกครองท้องถิ่นจะต้องมีอำนาจและหน้าที่ที่กำหนดไว้ในกฎหมายอย่างชัดเจน อย่างไรก็ตามการกำหนดอำนาจหน้าที่นั้นจะมีมาน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับนโยบายการเมืองการปกครองของประเทศเป็นหลัก

4. การปกครองท้องถิ่นต้องมีองค์กรเป็นนิติบุคคล จัดตั้งขึ้นโดยผลแห่งกฎหมายแยกจากรัฐบาลกลางหรือรัฐบาลแห่งชาติ มีขอบเขตการปกครองที่แน่นอนมีอำนาจในการกำหนดนโยบาย ออกกฎข้อบังคับ ควบคุมให้มีการปฏิบัติตามนโยบายนั้น

5. การปกครองท้องถิ่นต้องมีการเลือกตั้ง สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือคณะผู้บริหาร จะต้องได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ ทั้งหมดหรือบางส่วน เพื่อแสดงถึงการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของประชาชน โดยเลือกผู้บริหารท้องถิ่นของตนเอง

6. การปกครองท้องถิ่นต้องมีอิสระในการปกครองตนเอง สามารถได้ดุลพินิจของตนเองในการปฏิบัติกิจการภายใต้ขอบเขตของกฎหมายโดยไม่ต้องขออนุมัติจากรัฐบาลกลาง และไม่อยู่ในสายบังคับบัญชาของหน่วยงานราชการ

7. การปกครองท้องถิ่นต้องมีงบประมาณของตนเองมีอำนาจในการจัดเก็บรายได้ การจัดเก็บภาษีตามขอบเขตกฎหมายเพื่อให้ท้องถิ่นมีรายได้เพียงพอในการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายได้บัญญัติไว้ให้เป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองท้องถิ่น

8. การปกครองท้องถิ่น เมื่อได้รับการจัดตั้งขึ้นแล้วยังต้องอยู่ในการกำกับดูแลจากรัฐ เพื่อประโยชน์และความมั่นคงแห่งรัฐและประชาชนโดยรวม

สรุปได้ว่า การปกครองท้องถิ่นมีองค์ประกอบที่สำคัญ 8 ประการ กล่าวคือ ต้องมีสถานะตามกฎหมายมีพื้นที่อาณาเขตชัดเจนมีอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดมีฐานะเป็นนิติบุคคล มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาและผู้บริหาร มีอิสระในการปกครองตนเอง และยังมีงบประมาณของตนเองประการสำคัญคือจะต้องไม่เป็นอิสระเบ็ดเสร็จเด็ดขาดจากการปกครองของประเทศทั้งนี้เพื่อความมั่นคงของรัฐและประชาชนโดยรวม

3. รูปแบบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ข้อมูล ณ วันที่ 19 มกราคม 2550 มีอยู่ 2 รูปแบบ คือ (หนังสือที่ มท 0890.2/ว 137 ลงวันที่ 19 มกราคม 2550)

3.1 รูปแบบทั่วไป ได้แก่

3.1.1 องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) มี 75 แห่ง

3.1.2 เทศบาล มี 1,162 แห่ง แบ่งเป็นเทศบาลนคร 22 แห่ง เทศบาลเมือง 120 แห่ง และเทศบาลตำบล 1,020 แห่ง

3.1.3 องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) มี 6,616 แห่ง

3.2 รูปแบบพิเศษ ได้แก่

3.2.1 กรุงเทพมหานคร (กทม.) จำนวน 1 แห่ง

3.2.2 เมืองพัทยา จำนวน 1 แห่ง

4. ปัจจัยที่เกื้อหนุนบทบาทของการปกครองท้องถิ่น

ประธาน สุวรรณมงคล (2547 : 8-10) กล่าวว่า การปกครองท้องถิ่นจะมีบทบาทมากขึ้นเพียงใดขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้

1. พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของการปกครองท้องถิ่นในประเทศนั้น กล่าวคือ กรณีแรก หากการก่อกำเนิดของการปกครองท้องถิ่นมาจากประวัติศาสตร์ของสังคมนั้นที่มีการรวมกลุ่มเป็นชุมชนย่อย ๆ จัดการปกครองตนเองอย่างอิสระ ก่อนที่จะมีการรวมเป็นรัฐชาติ ภายหลัง ในสังคมเช่นนี้ ท้องถิ่นจะเรียกร้องและปกป้องสิทธิเดิมของตน ในการปกครองตนเอง และมีบทบาทสำคัญในการเป็นตัวแทนประชาชน และให้บริการที่จำเป็นแก่ประชาชนในท้องถิ่น เช่น กรณีการปกครองท้องถิ่นของกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย กรณีที่สองหากการก่อกำเนิดการปกครองท้องถิ่นมาจากการจัดตั้งโดยรัฐด้วยการออกกฎหมายจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขึ้นมา และเป็นผู้ที่กำหนดกฎเกณฑ์ วิธีการปฏิบัติงานในทุก ๆ ด้าน กรณีเช่นนี้การปกครองท้องถิ่นจะมีบทบาทน้อยและไม่สามารถทำหน้าที่ได้อย่างเข้มแข็ง ต้องพึ่งพิงการสนับสนุนจากรัฐอยู่มาก

2. ระบบการเมือง เป็นปัจจัยเกื้อหนุนที่มีความสำคัญต่อบทบาทของการปกครองท้องถิ่น กล่าวคือ ประเทศที่มีระบบการเมืองแบบประชาธิปไตย โอกาสที่มีการปกครองท้องถิ่นจะมีบทบาทหลากหลายและมีบทบาทในแต่ละด้าน ก็มีมากกว่าประเทศที่มีระบบการเมืองแบบเผด็จการที่มีอำนาจรวมอยู่ที่ผู้นำหรือองค์กรทางการเมือง เช่น พรรคคอมมิวนิสต์ เป็นต้น

3. นโยบายของรัฐ นโยบายของรัฐที่ปรากฏในรูปของบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ กฎหมายระเบียบที่เกี่ยวข้อง และนโยบายการบริหารประเทศของรัฐบาลเป็นสิ่งที่ จะสนับสนุนหรือจำกัดบทบาทของการปกครองท้องถิ่นในประเทศนั้น ๆ ในประเทศใดที่นโยบายของรัฐมีแนวทางที่จะสนับสนุนการกระจายอำนาจให้กับท้องถิ่น กฎหมายที่ออกมาก็จะสนับสนุนส่งเสริมให้ท้องถิ่นมีอิสระในการปกครองตนเองเพิ่มมากขึ้นในทางกลับกัน ในประเทศที่รัฐไม่มีนโยบายส่งเสริมสนับสนุนการปกครองท้องถิ่นอย่างจริงจังกฎหมายและระเบียบก็จะกลายเป็นอุปสรรคต่อการปกครองตนเองของท้องถิ่น รัฐจะมีการควบคุม กำกับการปกครองท้องถิ่นอย่างใกล้ชิด

4. วัฒนธรรมทางการเมือง วัฒนธรรมทางการเมืองเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในสังคมที่มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้า (Subject political culture) แม้ว่าประชาชนจะมีความรู้ทางการเมือง แต่ก็หลีกเลี่ยงที่จะเข้ามามีส่วนร่วม (Participatory political culture) ประชาชนในสังคมจะสนใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบต่าง ๆ อย่างกว้างขวางเช่นที่เกิดขึ้นในสังคมประเทศตะวันตกส่วนใหญ่

5. ความเจริญทางเศรษฐกิจ ในพื้นที่ใดที่มีความเจริญทางเศรษฐกิจมากย่อมจะมีส่วนสำคัญที่ทำให้การปกครองท้องถิ่นนั้นมีความเข้มแข็งขึ้น เนื่องจากมีฐานะรายได้ที่มากพอสำหรับนำมาพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นสามารถพึ่งตนเองได้ และมีแนวโน้มที่ประชาชนจะให้ความสนใจเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองท้องถิ่นมากขึ้น เนื่องจากความสำคัญของการปกครองท้องถิ่นนั้นว่า สามารถที่จะแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตพื้นฐานของชุมชนได้

6. ระดับการศึกษาและข้อมูลสารสนเทศ เป็นสิ่งที่สำคัญควบคู่ไปกับความเจริญทางเศรษฐกิจของพื้นที่และนับเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยของการศึกษาและการแพร่กระจายของข้อมูลข่าวสารในวงกว้างช่วยทำให้คน ได้มีความรู้ความเข้าใจถึงความสำคัญและความจำเป็นในการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับท้องถิ่นและเห็นถึงประโยชน์ของการปกครองท้องถิ่นที่มีต่อชุมชน ตลอดจนมีความกระตือรือร้นที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบต่าง ๆ เช่น สมัครเลือกตั้งเพื่อเข้ามาทำหน้าที่ในองค์กรปกครองท้องถิ่น หรือให้ข้อคิดเห็น ติดตาม ตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างใกล้ชิด

สรุปได้ว่า การปกครองท้องถิ่นที่มีปัจจัยที่เกื้อหนุนบทบาทหลายประการ อาทิเช่น พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของการปกครองท้องถิ่นในประเทศนั้น ระบบการเมือง นโยบายของรัฐ วัฒนธรรมการเมือง ความเจริญทางเศรษฐกิจ ระดับการศึกษาและข้อมูลสารสนเทศอย่างไรก็ตามปัจจัยที่สำคัญที่สุดน่าจะเป็นตัวประชาชนเองที่ต้องให้ความสำคัญกับการปกครองท้องถิ่น คือ การมีส่วนร่วมตั้งแต่การคัดเลือกตัวแทนเข้าไปดำเนินการ การติดตามผลการดำเนินงาน เพื่อผลประโยชน์ของชุมชนซึ่งมักจะเกี่ยวกับการดำรงชีวิตเป็นหลักถ้าประชาชนมีความสำนึกและมีส่วนร่วมอย่างจริงจังถือได้ว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการเกื้อหนุนบทบาทของการปกครองส่วนท้องถิ่น

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับภาษีอากร

รัฐบาลของประเทศมีหน้าที่เหมือนกันคือพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและความมั่นคงของประเทศ ซึ่งจะส่งผลให้ประชาชนดำรงชีวิต อย่าง มีความสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดี การบริหารราชการแผ่นดินให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว ของรัฐบาลจำเป็นต้องใช้เงินจำนวนมาก แหล่งรายได้ที่สำคัญที่สุดของรัฐบาล คือ ภาษีอากร นอกจากนี้รัฐบาลยังใช้ระบบภาษีเป็นเครื่องมือในการบริหารประเทศ เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย อื่น ๆ อีกด้วย ดังนั้นภาษีอากรจึงมีความสำคัญและเกี่ยวข้องกับประชาชนทุกคน ในด้านการประกอบธุรกิจ ภาษีอากรเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของธุรกิจ โดยตรงผู้ประกอบการจำเป็นต้องศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับภาษีอากรในทุก ๆ เรื่องให้เข้าใจต้องแท้เพื่อประโยชน์ต่อการดำเนินธุรกิจให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายต่อไป

1. ความหมายของภาษีอากร

นักเศรษฐศาสตร์และนักภาษีอากรหลายท่าน ได้พยายามให้คำจำกัดความของคำว่าภาษีอากร อย่างไรก็ตามก็ยังไม่มีความหมายใดที่ถือเป็นข้อยุติได้ ดังนี้

ภาษีอากร คือ สิ่งที่รัฐบาลบังคับเก็บจากราษฎร โดยไม่มีสิ่งตอบแทนแก่ผู้เสียภาษี โดยตรง (อรัญ ธรรมโน. 2531 : 18)

สิ่งที่เป็นภาษีอากร โดยทั่วไปได้แก่เงินที่ผู้เสียภาษีได้เสียภาษีให้แก่รัฐบาลแต่ในความหมายที่กว้างนั้น ภาษีไม่จำเป็นจะต้องเป็นในรูปเงินตราเสมอไป อาจจะเป็นรูปในการให้บริการหรือสิ่งของที่ประชาชนเสียให้แก่รัฐซึ่งที่เรียกว่า Taxes in Kind (เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม. 2546 : 131)

สรุป ภาษีอากร คือ สิ่งที่หน่วยงานราชการที่มีหน้าที่ต้องหารายได้ให้แก่รัฐ ซึ่งอาจจะต้องจัดเก็บในรูปแบบเงินตราหรือการให้บริการ หรือประโยชน์อื่น โดยตรงจาก ประชาชนคนไทยหรือชาวต่างชาติที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย และประกอบธุรกิจซื้อขายสินค้า ตามระเบียบ กฎหมายที่กำหนดไว้ชัดเจน โดยได้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำไปใช้จ่ายกิจการสาธารณะ หรือประโยชน์ส่วนรวม

2. วัตถุประสงค์ในการจัดเก็บภาษีอากร

การจัดเก็บภาษีอากรมีวัตถุประสงค์หลายประการทั้งในด้านการหารายได้ของรัฐบาล และในการดำเนินการให้สอดคล้องกับเป้าหมายทางเศรษฐกิจต่าง ๆ วัตถุประสงค์สำคัญที่จำนำมา กล่าวในที่นี้คือ เพื่อหารายได้มาใช้จ่ายในกิจการของภาครัฐ เพื่อการควบคุม หรือการส่งเสริม พฤติกรรมทางเศรษฐกิจ และกระจายรายได้ ทรัพย์สินให้เป็นธรรม เพื่อรักษาเสถียรภาพทาง เศรษฐกิจ (สุภรัตน์ ควณินกุล, 2533 : 67) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. เพื่อหารายได้มาใช้จ่ายในกิจการของรัฐ เนื่องจากรัฐบาลมีภารกิจหน้าที่ในการ บริหารประเทศจึงมีความจำเป็นต้องจัดเก็บภาษี เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินกิจการภาครัฐที่ ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนส่วนรวม
2. เพื่อควบคุมหรือส่งเสริมพฤติกรรมทางเศรษฐกิจ กล่าวคือ รัฐใช้ภาษีเป็น เครื่องมือในการควบคุมการบริโภค การผลิต หรือวิธีการธุรกิจบางชนิดเพื่อมิให้เกิดผลเสีย ต่อเศรษฐกิจโดยรวม
3. เพื่อการกระจายรายได้และทรัพย์สินให้เป็นธรรม
4. เพื่อรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ

สรุป การค้าระหว่างประเทศก็มีการใช้วัตถุประสงค์การจัดเก็บภาษีอากรเป็นเครื่องมือ ในการกีดกันทางการค้าหรือมีการใช้เป็นเครื่องมือในการเจรจาต่อรองทางการค้า เพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์มากขึ้น

3. ลักษณะของการจัดเก็บภาษีที่ดี

การบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นขั้นตอนเกี่ยวกับกระบวนการปฏิบัติงาน การจัดเก็บภาษี โรงเรือนและที่ดิน ซึ่งการดำเนินดังกล่าวต้องเป็นไปตามหลักการบริหารการจัดการ ที่ดีแล้วต้องส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษี และผู้เสียภาษี โรงเรือน และที่ดินเต็มใจที่ชำระค่าภาษี ในการที่จะมีระบบการจัดเก็บภาษีที่มีประสิทธิภาพได้ จะต้องมี หลักเกณฑ์การจัดเก็บตามแนวทางและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง 5 ประการ

1. อדם สมิท (Adam Smith.1776 : 213 นักเศรษฐศาสตร์สก๊อตแลนด์ อ้างถึงใน กรีกเกียรติ พิพัฒน์เสวีธรรม . 2546 : 145) ได้วางหลักการเก็บภาษีที่ดี ได้แก่ หลักความเป็นธรรม หลักความแน่นอน หลักความสะดวก และหลักความประหยัด หลักการทั้งสี่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง คือ

1.1 หลักความเป็นธรรม กล่าวคือ ประชาชนทุกคนในแต่ละประเทศควรจะต้องเสียสละรายได้ เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานของรัฐเพราะแต่ละคนต่างได้รับประโยชน์ และการคุ้มครองจากรัฐ

1.2 หลักความแน่นอน กล่าวคือ ภาษีทุกประเภทที่จะจัดเก็บนั้นจะต้องเป็นที่ชัดเจนและมีความแน่นอนในเรื่องฐานภาษี อัตราภาษี ตลอดจนวันเวลาและวิธีการที่จัดเก็บภาษี นั้นความชัดเจนจะทำให้ผู้เสียภาษีมีความเข้าใจเกี่ยวกับภาษีที่ตนจะต้องเสียและทำให้เจ้าหน้าที่ทำการบริหารงานจัดเก็บภาษีง่ายขึ้น

1.3 หลักความสะดวกในการจัดเก็บภาษี กล่าวคือ การจัดเก็บภาษีทุกชนิดควรจะต้องเก็บตามวันเวลา สถานที่สะดวก และต้องอำนวยความสะดวกในการเสียภาษีแก่ผู้เสียภาษีด้วย

1.4 หลักความประหยัด กล่าวคือ ภาษีทุกชนิดที่จัดเก็บนั้นจะต้องเป็นภาระแก่ผู้เสียภาษีน้อยที่สุดแต่ทำให้รัฐบาลได้รับรายได้มากที่สุด

2. ตามแนวคิดหลักเกณฑ์ที่ดีในการจัดเก็บภาษีในปัจจุบัน ดังนี้

2.1 หลักความแน่นอน คือ ภาษีทุกประเภทที่จะจัดเก็บนั้นจะต้องเป็นที่แจ้งชัดเจนและมีความแน่นอนเรื่องฐานภาษี อัตราภาษี ตลอดจนวันเวลาและวิธีการจัดเก็บภาษี

2.2 หลักความประหยัด คือ ระบบการจัดเก็บภาษีที่ดี ต้องเป็นภาระแก่ผู้เสียภาษีน้อยที่สุด

2.3 หลักความเสมอภาค คือ หัวใจของระบบภาษีที่ดี ต้องพิจารณาเกี่ยวกับภาษีที่จะจัดเก็บและการปฏิบัติการจัดเก็บ

2.4 หลักการยอมรับ กล่าวคือ ภาษีที่จะจัดเก็บจะต้องให้ความเป็นธรรมทุกคนก็ยิ่งขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ระหว่างการเสียภาษีและประโยชน์ที่ผู้เสียภาษีได้รับจากรัฐบาล

2.5 หลักความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ คือ ต้องสามารถจัดเก็บอย่างได้ผลในทางปฏิบัติ

2.6 หลักการทำรายได้ คือ เป็นภาษีที่มีฐานใหญ่และฐานของภาษีขยายตัวได้รวดเร็วตามความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ซึ่งทำให้รัฐเก็บภาษีได้มาโดยไม่ต้องเพิ่มอัตรากษนั้น

2.7 หลักความยืดหยุ่น ภาษีที่ดีควรจะสามารถปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงของภาวะเศรษฐกิจของประเทศหรือการเปลี่ยนแปลงฐานะทางเศรษฐกิจของผู้เสียภาษีได้ง่าย (เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม. 2546 : 145-46)

3. ตามหลักเกณฑ์การจัดเก็บภาษีอากรที่ดี

3.1 หลักความเป็นธรรมทั้งในผู้เสียภาษีด้วยกันเองและระหว่างรัฐ ผู้จัดเก็บกับผู้เสียภาษี

3.2 หลักความแน่นอนภาษีที่เรียกเก็บจะต้องมีความชัดเจนเกี่ยวกับบุคคลผู้เสียภาษี ฐานภาษีที่จะนำมาคำนวณภาษี อัตราภาษีที่เกี่ยวข้อง กำหนดเวลาที่ต้องเสียวิธีการชำระภาษี

3.3 หลักความเป็นกลาง คือ ระบบภาษีที่มีโครงสร้างเป็นกลางในทางเศรษฐกิจมากที่สุด

3.4 หลักอำนวยความสะดวก คือ ควรเป็นภาษีที่สามารถทำรายได้ให้รัฐสูงสุด

3.5 หลักความยืดหยุ่น คือ ภาษีที่ดีควรจะสามารถปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงของภาวะเศรษฐกิจของประเทศหรือการเปลี่ยนแปลงฐานะทางเศรษฐกิจของผู้เสียภาษีได้ง่าย

3.6 หลักประสิทธิภาพในการบริหาร คือ ควรเป็นระบบที่เสียค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด (ศุภรัตน์ ควัตน์กุล. 2533 : 70-82)

4. ตามหลักเกณฑ์การจัดเก็บภาษีอากรที่ดี หลักความเสมอภาคหรือหลักความยุติธรรมในการเสียภาษี ระบบภาษีที่ดีต้องเป็นระบบที่มีความเป็นธรรมทั้งในระหว่างผู้เสียภาษีด้วยกันเองหรือระหว่างผู้จัดเก็บภาษีกับประชาชนผู้เสียภาษีทั้งหลาย หลักความ เป็นธรรมนี้นับเป็นหัวใจของระบบภาษีอากรที่ดีแบ่งได้ 2 ประการ คือ

4.1 หลักผลประโยชน์

4.1.1 หลักผลประโยชน์ที่ได้รับ คือ ผู้ใดได้รับประโยชน์จากรัฐมากต้องเสียภาษีมาก ผู้ใดได้รับผลประโยชน์จากรัฐน้อยก็ต้องเสียภาษีน้อยใครไม่ได้รับประโยชน์ก็ไม่ต้องเสียภาษี

4.1.2 หลักความสามารถในการจ่าย คือ ผู้ใดมีรายได้มากก็ต้องเสียภาษีมากหรือผู้ใดมีรายได้น้อยก็ต้องเสียภาษีน้อย

4.2 หลักความสามารถในการเสียภาษี

อาจวัดจากทรัพย์สิน รายได้ หรือการใช้จ่ายของแต่ละบุคคลเป็นเกณฑ์ กำหนดจำนวนที่ต้องเสียภาษี กล่าวคือ ผู้ที่มีความสามารถในการเสียภาษีมากก็ต้องเสียภาษีให้กับ

รัฐมากผู้ที่มีความสามารถในการเสียภาษีน้อยก็เสียภาษีให้รัฐน้อยตามขนาดความสามารถในการเสียภาษีของตน

5. นอกจากหลักการดังกล่าวข้างต้นยังมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการบริหารงานการจัดเก็บภาษี ซึ่งมีผลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีดังนี้

5.1 รายได้จากภาษีอากร

5.2 ความร่วมมือของประชาชนในการเสียภาษี กล่าวคือ ประชาชนที่มีหน้าที่เสียภาษีให้แก่รัฐจะยินยอมเสียภาษีให้แก่รัฐด้วยดี โดยไม่หลีกเลี่ยงหรือหนีภาษีจะทำให้รัฐบาลเก็บภาษีได้มากและเสียค่าใช้จ่ายน้อย

5.3 ความซื่อสัตย์สุจริตและประสิทธิภาพในการทำงานของเจ้าหน้าที่

5.4 อัตราค่าล่วงเวลา เครื่องใช้วัสดุอุปกรณ์ ผู้ปฏิบัติ กฎหมาย/ระเบียบ /หนังสือสั่งการ ที่ต้องถือปฏิบัติ

การขาดข้อมูลในการบริหารการจัดเก็บภาษีหรือข้อมูลภาษีไม่ครบถ้วนทำให้เกิดช่องว่างซึ่งเป็นสาเหตุให้มีข้อมูลที่นำมาใช้ในการจัดเก็บภาษีได้ไม่ครบถ้วนและทำให้มีการปฏิบัติต่อผู้เสียภาษีไม่เสมอภาค (ปรัชญา อาริรักษ์. 2541 : 10)

สรุป ในการบริหารงานการจัดเก็บภาษีให้มีประสิทธิภาพนั้น จะต้องปฏิบัติงานตามหลักเกณฑ์การจัดเก็บภาษีที่ดี ดังนี้

1. หลักความเป็นธรรม
2. หลักความแน่นอน
3. หลักความเสมอภาค
4. หลักการประหยัดค่าใช้จ่าย
5. หลักการทำรายได้
6. หลักความยืดหยุ่น
7. หลักการยอมรับ
8. หลักความซื่อสัตย์
9. หลักความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ

ซึ่งหากหน่วยงานได้ดำเนินการตามหลักเกณฑ์เหล่านี้ก็จะทำให้เกิดประสิทธิภาพต่อการจัดเก็บภาษีรวมทั้งยังส่งผลให้เกิดความพึงพอใจกับประชาชนผู้มีหน้าที่เสียภาษีอีกด้วย

4. ฐานภาษี

ฐานภาษี (Tax Base) หมายถึง สิ่งที่ถูกใช้เป็นฐานในการประเมินเก็บภาษีอากรแต่ละชนิดตามอัตราของภาษีที่ได้กำหนดไว้ สิ่งที่ถูกใช้เป็นฐานในการจัดเก็บภาษีทั่วไปโดยปกติแล้ว สิ่งที่ใช้เป็นฐานภาษีนั้น มักจะถูกใช้เป็นเครื่องมือวัดถึงความสามารถในการเสียภาษีของแต่ละบุคคลด้วย ดังนี้

4.1 ภาษีเก็บจากฐานรายได้

เป็นตัวชี้วัดถึงความสามารถในการเสียภาษีของแต่ละบุคคลได้ดีที่สุด โดยทั่วไปรายได้คือส่วนประกอบที่ได้จ่ายไป เพื่อการบริโภคในปัจจุบัน และส่วนที่เก็บสะสมเพื่อจ่ายในอนาคต ปัจจุบันเก็บภาษีจากฐานรายได้ คือ ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และรายได้นิติบุคคล

4.2 ภาษีเก็บจากฐานการบริโภค

เป็นการจัดเก็บภาษีจากการใช้จ่ายของประชาชนจึงเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญที่สุดของรัฐบาล เนื่องจากภาษีที่เก็บ ฐานดังกล่าวมีมาก เช่น ภาษีมูลค่าเพิ่ม และภาษีสรรพสามิต

4.3 ภาษีเก็บจากฐานทรัพย์สิน

เป็นการเก็บภาษีจากผู้เป็นเจ้าของทรัพย์สิน เช่น ภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีบำรุงท้องที่ (เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม. 2546 : 134)

5. อัตราภาษี

อัตราภาษี หมายถึง อัตราที่เรียกเก็บภาษีจากฐานภาษี เพื่อนำไปคำนวณผลลัพธ์ภาษีอากรที่จะต้องจ่ายให้รัฐบาล อัตราภาษีอากรทั่วไปมี 3 ประเภท ดังนี้

5.1 อัตราคงที่ (Flat rate) อัตราประเภทนี้ค่าคงที่ตลอดไปไม่ว่าขนาดของฐานภาษีจะเล็ก หรือใหญ่ เช่น ภาษีมูลค่าเพิ่ม

5.2 อัตราก้าวหน้า (Progressive rate) โครงสร้างอัตราภาษีแบบก้าวหน้า นั้น อัตราภาษีที่เรียกเก็บจะเพิ่มขึ้นสูง เมื่อฐานภาษีขนาดใหญ่ขึ้น เช่น อัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของไทยที่คำนวณจากเงินได้สุทธิดังนี้

ตารางที่ 1 อัตราภาษี (ร้อยละ)

เงินได้สุทธิ	อัตราภาษี
1 – 150,000	ได้รับยกเว้น
150,001 – 500,000	10
500,001 – 1,000,000	20
1,000,001 – 4,000,000	30
4,000,001 บาทขึ้นไป	37

หมายเหตุ การยกเว้นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเงินได้สุทธิเฉพาะส่วนไม่เกิน 150,000 บาท มีผลใช้บังคับสำหรับเงินได้สุทธิที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2551 เป็นต้นไป (พระราชกฤษฎีกาฉบับที่ 470 พ.ศ. 2551)

จะเห็นได้ว่าเมื่อเงินได้สุทธิสูงขึ้นจะเสียภาษีในอัตราที่สูงขึ้นไปด้วย แม้จะมีความยุ่งยากในด้านการคำนวณอยู่บ้าง แต่ภาษีมียลักษณะยืดหยุ่นเมื่อฐานรายได้เปลี่ยนแปลงไป รายได้ของรัฐบาลจะเปลี่ยนแปลงไปในอัตราที่สูงกว่าการเปลี่ยนแปลงของฐานภาษีและมีผล ต่อการกระจายรายได้ให้เป็นธรรมอีกส่วนหนึ่งด้วย

5.3 อัตราถอยหลัง (Regressive rate) โครงสร้างอัตราภาษีแบบถอยหลังเป็นอัตราภาษีที่เรียกเก็บจะลดลง เมื่อฐานภาษีมียขนาดใหญ่ขึ้น เช่น อัตราภาษีบำรุงท้องถิ่นของไทย เป็นต้น อัตราภาษีแบบนี้ไม่นิยมใช้เพราะ ไม่สอดคล้องกับความเป็นธรรมทางภาษี และเมื่อฐานภาษีใหญ่ขึ้นกลับทำให้รัฐบาลมีรายได้อัตราลดลง

6. ภาษีทางตรงและภาษีทางอ้อม

มีข้อสังเกตภาษีทางตรงและภาษีทางอ้อม ดังนี้

ภาษีทางตรง คือ ภาษีที่ผู้เสียภาษีเป็นผู้แบกรับภาระของภาษีทั้งหมดหรือส่วนใหญ่ ไม่สามารถผลักภาระของภาษีให้คนอื่น เช่น ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

ภาษีทางอ้อม คือ ภาษีที่ผู้เสียภาษีมิได้เป็นผู้แบกรับภาระภาษีนั่นไว้ทั้งหมด หรือเป็นส่วนใหญ่โดยจะผลักภาระภาษีที่ต้องเสียไปให้คนอื่น เช่น ภาษีศุลกา

การใช้ประโยชน์จากภาษีทางตรงหรือทางอ้อมนั้นภาครัฐสามารถเลือกใช้เป็นเครื่องมือในการดำเนินนโยบายต่าง ๆ ได้

สำหรับภาษีโรงเรือนและที่ดินที่จัดเก็บเป็นภาษีทรัพย์สินอย่างหนึ่งซึ่งในการ
 จำแนกประเภทภาษีของทางราชการไทยจะจัดไว้ในหมวดหมู่ของภาษีทางตรง
 (เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม. 2546 : 139-140)

7. ประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีอากร

ประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีอากร หมายถึง การจัดเก็บภาษีอากรให้ได้เม็ดเต็ม
 หน่วยไม่รั่วไหล โดยเสียค่าใช้จ่ายน้อยที่สุดด้วย เพราะค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บภาษีอากร
 เปรียบเสมือนเป็นการใช้ปัจจัยการผลิตหรือทรัพยากรอย่างหนึ่งซึ่งถ้าใช้จ่ายมากเกินไปก็อาจได้
 รับประโยชน์น้อยกว่าเมื่อเทียบกับกรณีที่น่าไปใช้ประโยชน์ด้านอื่น ในขณะนี้มีเครื่องชี้ที่พอจะ
 เป็นที่ยอมรับกันและนิยมใช้วัด หรือกำหนดประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีอากรนั้น มี 3 วิธี
 ของ Adam Smith

7.1 วัดค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บ (Cost of collection) ถือหลักว่าการจัดเก็บภาษีที่ดี
 ควรถือหลักประหยัด โดยค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บควรจะต่ำ ไม่ใช่เก็บภาษีได้มากแต่ค่าใช้จ่ายในการ
 จัดเก็บภาษีก็มีมากด้วย การวัดประสิทธิภาพของการบริหารภาษีอากรตามวิธีนี้มีแนวปฏิบัติ
 โดยเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บกับจำนวนภาษีที่เก็บได้ ถ้าอัตราส่วนของค่าใช้จ่ายต่อภาษี
 ที่เก็บได้ต่ำก็แสดงว่าการเก็บภาษีนั้นมีประสิทธิภาพสูง

7.2 วัดจากรายได้ที่เก็บได้จริงกับรายได้ที่ควรจะได้ (Actual yield VS potential
 yields) ตามวิธีนี้จะต้องคำนวณว่าในการเก็บภาษีอากรแต่ละประเภท ถ้าจะเก็บให้ได้เม็ดเต็ม
 หน่วยควรได้รายได้เท่าไร แล้วเปรียบเทียบรายได้ที่จัดเก็บได้จริงของภาษีประเภทนั้น ๆ กับรายได้
 ที่ควรจะได้ก็ทำให้รู้ว่าการบริหารการจัดเก็บภาษีนั้น มีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด

7.3 วัดค่าใช้จ่ายของผู้เสียภาษีอากรในการปฏิบัติตามกฎหมาย(Compliance cost)
 ตามวิธีนี้จะถือหลักว่าภาษีอากรที่ดีมีประสิทธิภาพในการจัดเก็บสูง ควรเป็นภาษีที่ผู้เสียภาษีเสีย
 ค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติตามกฎหมายต่ำ กล่าวคือ ภาษีที่มีประสิทธิภาพควรเป็นภาษีที่ง่ายมีข้อความ
 ชัดเจนและสะดวกแก่ผู้เสียภาษีอากรที่จะปฏิบัติตาม

8. การหลบหนีภาษีอากรและเลี่ยงภาษีอากร

เป็นเรื่องของผู้เสียภาษีไม่สมัครที่จะเสียภาษีให้รับ โดยมีเหตุผลต่าง ๆ ที่แตกต่างกัน
 ของแต่ละบุคคล ซึ่งจะใช้วิธีดังนี้ กล่าวโดยสรุป การหลบหนีภาษีอากรและการเลี่ยงภาษีอากรอาจ
 เกิดขึ้นได้ กับภาษีทุกประเภท โดยมีเหตุผลแตกต่างกันไปสำหรับภาษีโรงเรือนและที่ดินก็ไม่ยกเว้น

8.1 การหลบหนีภาษี หมายถึง การไม่เสียภาษีหรือเสียน้อยกว่าควรจะเสีย เนื่องจากไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติของกฎหมาย เป็นผลจากการกระทำโดยเจตนา หรือเพิกเฉยหรือรู้เท่าไม่ถึงการณ์ก็ตาม

8.2 การหลีกเลี่ยงภาษีอากร หมายถึง กรณีผู้เสียภาษีอาศัยช่องโหว่ของกฎหมาย เพื่อทำให้เสียภาษีน้อยลง แต่ถือว่าไม่ขัดต่อเจตนารมณ์ของกฎหมาย (สุภรัตน์ ควัตนกุล. 2533 : 117-118)

9. แนวคิดเกี่ยวกับการเสียภาษีอากร

ความสมัครใจในการเสียภาษีอากรของผู้เสียภาษีอากร คือ การที่ผู้เสียภาษีมี่ความสำนึกในหน้าที่และความรับผิดชอบที่จะต้องเสียภาษีที่ตนมีหน้าที่ต้องเสียให้แก่วัสดุอย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วยภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดและผู้เสียภาษีจะต้องปฏิบัติตามการเสียภาษีให้ครบถ้วนในระแวกเวลานั้น รวมทั้งการที่ผู้เสียภาษีจะต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายประมวลรัษฎากรด้วยความเต็มใจอีกด้วย เช่น การหักภาษี ณ ที่จ่าย การให้ความร่วมมือกับเจ้าพนักงานภาษีอากร เป็นต้น (เจริญ ธฤติมานนท์ 2534, 89-94)

ความสมัครใจในการเสียภาษี เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้รัฐจัดเก็บภาษีได้เต็มเม็ดเต็มหน่วยตามประมาณการและเป้าหมายที่วางไว้ ถ้าหากผู้เสียภาษีมี่ความสมัครใจในการเสียภาษี ย่อมทำให้ค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บภาษิลดลงเป็นจำนวนมาก เพราะหน่วยงานจัดเก็บภาษีไม่จำเป็นต้องวางมาตรการและระบบงานเพื่อป้องกันการหลบเลี่ยงภาษีโดยการตรวจสอบแต่อย่างใด ทำให้รัฐมีเงินเหลือมากขึ้น สำหรับนำไปใช้ในโครงการอื่น ๆ ที่สำคัญ ๆ อีกประการหนึ่งการเสียภาษีที่ครบถ้วนโดยความสมัครใจของผู้เสียภาษีจะสร้างความเป็นธรรมในทางเศรษฐกิจและสังคมซึ่งมีส่วนทำให้การกระจายรายได้และทรัพย์สินของประชาชนเป็นธรรมยิ่งขึ้น

พร้อมทั้งส่งเสริมให้คุณภาพชีวิตของประชาชนดีขึ้นด้วยความสมัครใจในการเสียภาษี จะเกิดขึ้นต่อเมื่อประชาชนทุกคนมีความสำนึกในเรื่องภาษี ว่าเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้มีหน้าที่ต้องเสียภาษีให้แก่วัสดุ ความสมัครใจในการเสียภาษีจะเกิดขึ้นได้ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการและจำต้องพัฒนาปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นก่อนปัจจัยต่าง ๆ คือ

1. การพัฒนาการศึกษาแก่ประชาชน ให้มีความรู้ความเข้าใจในความสำคัญของการเสียภาษี รวมทั้งการให้การศึกษาเกี่ยวกับภาษีประเภทต่าง ๆ และวิธีการเสียภาษีแต่ละอย่าง
2. การพัฒนาจิตใจของประชาชนให้ยึดมั่นในคุณธรรม มีความประพฤติดีและปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายและระเบียบของบ้านเมืองรวมทั้งการต้องเสียภาษีให้ครบถ้วนและมีวินัยต่อตนเอง (self-discipline) ในการปฏิบัติตนในทุก ๆ ด้าน

3. การพัฒนาระดับฐานทางเศรษฐกิจของบุคคลทุกคนในประเทศให้สูงขึ้น โดยรัฐบาล
ดำเนินการทางเศรษฐศาสตร์อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้การจ้างงานมีระดับสูง ประชาชนจะได้มี
ความสามารถในการเสียดาย

4. การพัฒนากฎหมายและระเบียบต่าง ๆ ให้เป็นธรรมและเอื้ออำนวยให้เกิดขึ้นซึ่ง
ความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ และความเป็นธรรมของสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งกฎหมายอากร
จะต้องมีลักษณะเป็นธรรมส่งเสริมให้ประเทศชาติเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและสังคม
นอกจากนั้นกฎหมายอากรจะต้องชัดเจน ไม่คลุมเครือ และก่อให้เกิดความมีประสิทธิภาพใน
การจัดเก็บภาษี และความสะดวกและประหยัดในการเสียดายอากร โดยประชาชนทั่วไป

5. รัฐบาลมีนโยบายที่แน่นอนในการส่งเสริมภาคเอกชนในการประกอบธุรกิจ
และการลงทุน โดยเชื่อมั่นในกลไกตลาดเสรีและระบบภาษีที่เป็นธรรม

6. การสร้างภาวะแวดล้อมทาง การเมือง เศรษฐกิจสังคม ให้เอื้ออำนวยต่อความสมัคร
ใจในการเสียดาย ได้แก่

6.1 ความสงบเรียบร้อยของบ้านเมืองและความมั่นคงทางการเมือง

6.2 การบริหารของรัฐบาลและหน่วยราชการต่าง ๆ ที่มีประสิทธิภาพ
ปราศจากการฉ้อราษฎร์บังหลวงหรือการประพฤติมิชอบ

6.3 แบบอย่างการปฏิบัติในการเสียดายอากรของบุคคลผู้มีอำนาจ
ปกครองประเทศและบุคคลที่ประชาชนทั่วไปรู้จัก

6.4 สังคมบุคคล โดยถือความมีคุณธรรมและการประกอบความดีต่อ
ประเทศชาติมากกว่ายกย่องบุคคล โดยพิจารณาความร่ำรวยเป็นหลักเกณฑ์

7. เพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีของหน่วยจัดเก็บภาษีอากรอันประกอบด้วย
จัดเก็บภาษีที่อำนวยความสะดวก รวดเร็ว ให้แก่ผู้เสียดาย

การที่ประชาชนจะยินยอมเสียดายให้รัฐด้วยความสมัครใจหรือมีจิตสำนึกในการเสียดาย
อย่างน้อยแค่ไหน ย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยดังนี้ (เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม. 2543 : 143-144)

การเห็นความสำคัญของการเสียดาย ถ้าหากประชาชนผู้มีหน้าที่เสียดายเห็นถึงประโยชน์
หรือความสำคัญของการเสียดาย ความยินยอมหรือการให้ความร่วมมือในการเสียดายแก่รัฐก็จะ
มีมาก แต่ในกรณีตรงกันข้าม ถ้าหากประชาชนไม่เห็นประโยชน์ของภาษีที่ตนเสียไปแล้วความ
ยินยอมเสียดายของประชาชนก็จะมีต่ำ เช่น ถ้าประชาชนมองเห็นว่าเงินภาษีของตนเสียไปแล้ว
ได้ถูกนำไปใช้เพื่อประโยชน์ของสังคมส่วนรวม และตนก็เป็นผู้ที่ได้รับประโยชน์นั้นด้วยความ
ยินยอมที่จะเสียดายจะมีมาก ในกรณีตรงกันข้ามหากเงินที่เสียดายไปนั้นถูกนำไปใช้เพื่อ
ผลประโยชน์ของคนกลุ่มหนึ่งกลุ่มใด โดยเฉพาะ ความสมัครใจที่จะเสียดายย่อมจะมีน้อย

1. ประสิทธิภาพในการบริหารงานและการใช้เงินของรัฐ หากรัฐบาลบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ และเงินภาษีอากรทุกบาททุกสตางค์ได้ถูกนำไปใช้อย่างคุ้มค่าจะช่วยให้ความสนใจในการเสียภาษีของประชาชนมีมาก แต่ในทางตรงกันข้ามถ้าหากรัฐบาลบริหารงานไม่มีประสิทธิภาพ และใช้เงินงบประมาณแบบฟุ่มเฟือยไม่คุ้มค่าความสนใจที่จะเสียภาษีของประชาชนก็จะน้อย ในเรื่องนี้ปรากฏในประเทศที่มีการกระจายอำนาจทางการคลังให้แก่รัฐบาลท้องถิ่นนั้น ความสำคัญถึงหน้าที่การเสียภาษีแก่ท้องถิ่นของประชาชนมักจะมีสูงเพราะว่าประชาชนผู้เสียภาษีได้มองเห็นความสำคัญของภาษีที่ตนได้เสียให้แก่ท้องถิ่น

2. ความเป็นธรรมในการเสียภาษี การที่จะทำให้ประชาชนผู้เสียภาษีแต่ละคนให้ความร่วมมือในการเสียภาษีให้แก่รัฐนั้น ระบบของภาษีอากรที่จัดเก็บนั้นจะต้องให้เป็นธรรมแก่ผู้เสียภาษีทุกคนด้วย ความเป็นธรรมในการจัดเก็บภาษี ต้องพิจารณาทั้งความเป็นธรรมในการจัดเก็บภาษีแต่ละประเภทและความเป็นธรรมในการบริหารการจัดเก็บภาษี กล่าวคือ ภาษีที่เก็บนั้นควรจะถูกเก็บจากประชาชนทุกกลุ่มอย่างทั่วถึง มิใช่มุ่งที่จะเก็บจากผู้เสียภาษีกลุ่มหนึ่งกลุ่มใด โดยเฉพาะนอกจากนี้ในการปฏิบัติการจัดเก็บภาษีแต่ละชนิด จะต้องเก็บจากผู้มีหน้าที่เสียภาษีชนิดนั้นอย่างทั่วถึง และอย่างเสมอภาค กรณีที่จัดเก็บไม่ทั่วถึง หรือมีการเลือกปฏิบัติ จะก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมในหมู่ผู้เสียภาษี ซึ่งจะเป็เหตุผลสำคัญทำให้ประชาชนพยายามหลบหลีกเลี่ยงการเสียภาษี

3. การลงโทษของกฎหมายและการลงโทษของสังคม เนื่องจากภาษีเป็นสิ่งที่รัฐบาลบังคับจัดเก็บเงินได้หรือผลประโยชน์ไปจากประชาชน ดังนั้น ประชาชนย่อมจะไม่อยากจะเสียผลประโยชน์ของตนแก่รัฐ นอกเสียจากว่าผู้เสียภาษีนั้น ได้เห็นถึงความสำคัญของภาษี และรัฐบาลหรือสังคมมีการลงโทษ ผู้มีเจตนาหลบเลี่ยงภาษีอย่างรุนแรง การป้องกันการหลบหลีกเลี่ยงการเสียภาษีจะทำได้ผล เมื่อมีทั้งการลงโทษ โดยกฎหมายและการลงโทษ โดยสังคม ซึ่งพอจะพิจารณาได้ดังนี้

3.1 การลงโทษโดยกฎหมาย ในกรณีที่ผู้เสียภาษี จงใจหนีภาษีอย่างผิดกฎหมาย (Tax Evasion) เมื่อจับได้จะต้องมีการลงโทษอย่างรุนแรง เพราะว่าผู้ที่เจตนาหนีภาษีต้องตัดสินใจ ชั่งน้ำหนักระหว่างผลประโยชน์ที่ตนจะได้รับจากการหนีภาษีกับโทษที่ตนจะต้องรับเมื่อถูกจับได้ ถ้าหากผลประโยชน์จากการหนีภาษีมากกว่าโทษที่จะต้องรับอย่างมากมายแล้ว การหนีภาษีของประชาชนก็จะมียาก

3.2 การลงโทษทางสังคม การป้องกันการหนีภาษีจะได้ผลมากขึ้นหากสังคมหรือประชาชนส่วนใหญ่รังเกียจผู้ที่หนีภาษี การลงโทษทางสังคมจะเป็นมาตรการบังคับทางอ้อมทำให้นักการเมือง หรือผู้ที่เป็ผู้นำของสังคมไม่พยายามหลบเลี่ยงภาษีเมื่อบุคคลซึ่งเป็ผู้นำของสังคม และผู้ที่กุมกลไกอำนาจรัฐ ได้เสียภาษีอย่างครบถ้วนแล้ว ย่อมจะทำให้เขาเหล่านั้นสามารถจัดการกับ

ผู้ที่เสียหายอย่างเต็มที่ และไม่ต้องทำให้ผู้อื่นหลบเลี่ยงภาษีจากที่กล่าวมาข้างต้น อาจกล่าวได้ว่า ปัญหาที่สำคัญที่สุดในการจัดเก็บภาษีอากร คือ ทำอย่างไรจึงจะทำให้ประชาชนให้ความร่วมมือ หรือยินยอมเสียภาษีให้โดยความสมัครใจ ซึ่งจะสามารถทำให้จัดเก็บภาษีได้มากและเสียค่าใช้จ่ายน้อยลง

จึงสรุปว่า การสร้างความสมัครใจในการเสียภาษีของประชาชนขึ้นอยู่กับปัจจัยดังต่อไปนี้ คือ ประชาชนต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเสียภาษี การเห็นความสำคัญ ของการเสียภาษี อากรการให้บริการชำระภาษีอากรที่สะดวกรวดเร็ว เสมอภาคขั้นตอนไม่ยุ่งยาก และมีสถานที่ ให้บริการอย่างเหมาะสม เพียงพอ และ เจ้าหน้าที่ที่บริการชำระภาษีต้องมีจำนวนที่เพียงพอต่อการ ให้บริการ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีตลอดจนต้องมีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการเสียภาษี อากรให้แก่ประชาชนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อจะได้เข้าใจและทราบแนวทางปฏิบัติได้ถูกต้อง

10. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการชำระภาษีโรงเรือนและที่ดิน

ตามพระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พ.ศ. 2475 และตามหลักเกณฑ์ที่ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย (หนังสือกระทรวงมหาดไทย ด่วนที่สุด ที่มท 0307/ว.2393 ลงวันที่ 10 กันยายน 2538)

ภาษีโรงเรือนและที่ดิน หมายถึง ภาษีที่จัดเก็บจากโรงเรือน หรือสิ่งปลูกสร้างอย่าง อื่นกับที่ดินที่ใช้ต่อเนื่องกับ โรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างนั้น

ผู้มีหน้าที่เสียภาษีโรงเรือนและที่ดิน คือ ผู้ที่เป็นเจ้าของทรัพย์สินโรงเรือน สิ่งปลูก สร้างอื่น เช่น ตึก อาคาร คอนโดมิเนียม หรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น ซึ่งใช้หาผลประโยชน์ โดยใช้ เป็นสถานประกอบการพาณิชย์ต่าง ๆ ให้เช่า หรือผู้อยู่อาศัย อยู่ในข่ายต้องเสียภาษี

ทรัพย์สินที่ต้องเสียภาษีโรงเรือนและที่ดิน

1. โรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างให้ชาวบ้านตึกแถว โรงแรม หอพัก ร้านค้า ฯลฯ
2. ที่ทำการค้าและที่เก็บสินค้า เช่น ร้านค้าทั่วไป โรงภาพยนตร์ โกดังเก็บ
3. ที่ประกอบอุตสาหกรรม เช่น โรงเลื่อย โรงสี ฯลฯ
4. ที่ให้ญาติ พ่อแม่ หรือผู้อยู่อาศัย

กำหนดยื่นแบบเสียภาษี เจ้าของทรัพย์สินมีหน้าที่ต้องยื่นแบบแสดงรายการ เพื่อเสีย ภาษีซึ่งทรัพย์สินนั้นตั้งอยู่ภายในเดือน กุมภาพันธ์ ของทุกปี

การคำนวณการประเมินค่ารายปีและอัตราภาษี ภาษีโรงเรือนและที่ดินจากค่ารายปี ของทรัพย์สินในอัตราร้อยละ 12.5 ของค่ารายปี เช่น ค่ารายปี 12,000 (1,000 X 12 เดือน) แล้วนำมาคำนวณ (12,000 X 12.5 / 100) ค่าภาษีจะเท่ากับ 1,500 บาท

หลักฐานที่ต้องนำไป

1. สำเนาโฉนดที่ดินหรือสัญญาซื้อขายโรงเรือน
2. สำเนาทะเบียนบ้านหรือบัตรประจำตัวประชาชน
3. หนังสือมอบอำนาจ (กรณีมีผู้อื่นมาขึ้นแบบ ภ.ร.ด.2 แทน)
4. ทะเบียนการค้า ทะเบียนพาณิชย์ ทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม ใบอนุญาตปลูกสร้างอาคาร ใบเสร็จรับเงินปีที่ผ่านมา ใบอนุญาตสะสมอาหาร ใบอนุญาตประกอบกิจการค้า หนังสือรับรองห้างหุ้นส่วน บริษัท หรือบุคคล

ค่าภาษี

1. ผู้รับประเมินชำระภาษีปีละครั้งตามค่ารายปี
2. อัตราร้อยละ 12.5 ของค่ารายปี ค่าภาษี = ค่ารายปี X 12.5%

กำหนดการชำระภาษี

เมื่อเจ้าของทรัพย์สินได้รับแจ้งการประเมิน (ภ.ร.ด.8) แล้วต้องไปชำระค่าภาษีภายใน 30 วัน นับจากวันถัดจากที่ได้รับแจ้งการประเมิน มิฉะนั้นจะต้องเสียภาษีเพิ่ม ดังนี้

1. ถ้าชำระไม่เกิน 1 เดือน นับแต่วันที่พ้นกำหนด ให้เพิ่มร้อยละ 2.5 ของค่าภาษีที่ค้าง

2. ถ้าเกิน 1 เดือน แต่ไม่เกิน 2 เดือน ให้เพิ่มร้อยละ 5 ของค่าภาษีที่ค้าง

3. ถ้าเกิน 2 เดือน แต่ไม่เกิน 3 เดือน ให้เพิ่มร้อยละ 7.5 ของค่าภาษีที่ค้าง

4. ถ้าเกิน 3 เดือน แต่ไม่เกิน 4 เดือน ให้เพิ่มร้อยละ 10 ของค่าภาษีที่ค้าง

4.1 การผ่อนชำระค่าภาษีโรงเรือนและที่ดิน ต้องมีวงเงินค่าภาษีที่จะขอผ่อนตั้งแต่ 9,000 บาทขึ้นไป ภายในกำหนด 30 วัน นับแต่วันถัดจากวันที่ได้รับแจ้งการประเมิน โดยแบ่งออกเป็น 3 งวด ๆ ละเท่า ๆ กัน (งวดละ 30 วัน)

4.2 ถ้าไม่ชำระค่าภาษีและเงินเพิ่ม นายกองจัดการบริหารส่วนตำบล มีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือให้ยึดอายัดหรือขายทอดตลาดทรัพย์สินของผู้ซึ่งค้างชำระค่าภาษี เพื่อนำเงินมาชำระค่าภาษีเงินเพิ่มค่าธรรมเนียม ค่าใช้จ่ายโดยมิต้องขอให้ศาลสั่งหรือออก

ทรัพย์สินที่ได้รับยกเว้นภาษีไม่ต้องเสียภาษีโรงเรือนและที่ดิน ได้แก่

1. พระราชวังอันเป็นส่วนของแผ่นดิน
2. ทรัพย์สินของรัฐบาลที่ใช้ในกิจการของรัฐบาลหรือสาธารณะและทรัพย์สินของการรถไฟแห่งประเทศไทยที่ใช้ในกิจการของการรถไฟโดยตรง
3. ทรัพย์สินของโรงพยาบาลสาธารณะและโรงเรียนสาธารณะที่กระทำการที่ไม่ใช่เพื่อเป็นผลกำไรส่วนบุคคลและใช้เฉพาะในการรักษาพยาบาลและในการศึกษา

4. ทรัพย์สินซึ่งเป็นศาสนสมบัติอันใช้เฉพาะในศาสนกิจอย่างเดียวหรือเป็นที่อยู่ของสงฆ์
5. โรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น ๆ ซึ่งปิดไว้ตลอดปี และเจ้าของไม่ได้อยู่อาศัย หรือให้ผู้อื่นอยู่ นอกจากคนเฝ้าในโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น ๆ หรือในที่ดิน ซึ่งใช้ต่อเนื่องกัน
6. โรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างของการเคหะแห่งชาติที่ผู้เช่าซื้ออยู่อาศัยเองและมีได้ใช้เป็นที่เก็บสินค้าหรือประกอบการอุตสาหกรรมหรือประกอบกิจการอื่นเพื่อหารายได้
7. โรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น ๆ ซึ่งเจ้าของอยู่อาศัยหรือให้ผู้แทนอยู่เฝ้ารักษาและซึ่งมิได้ใช้เป็นที่ไว้สินค้าหรือประกอบการอุตสาหกรรม

การลดหย่อนภาษีหรือปลดภาษี

1. เมื่อปรากฏว่าผู้รับประเมินได้เสียหายเพราะทรัพย์สินว่างลงหรือชำรุดต้องซ่อมแซมส่วนสำคัญ
2. ผู้รับประเมินยื่นคำร้อง
3. ลดค่าภาษีลงตามส่วนที่เสียหาย หรือปลดค่าภาษีทั้งหมดก็ได้

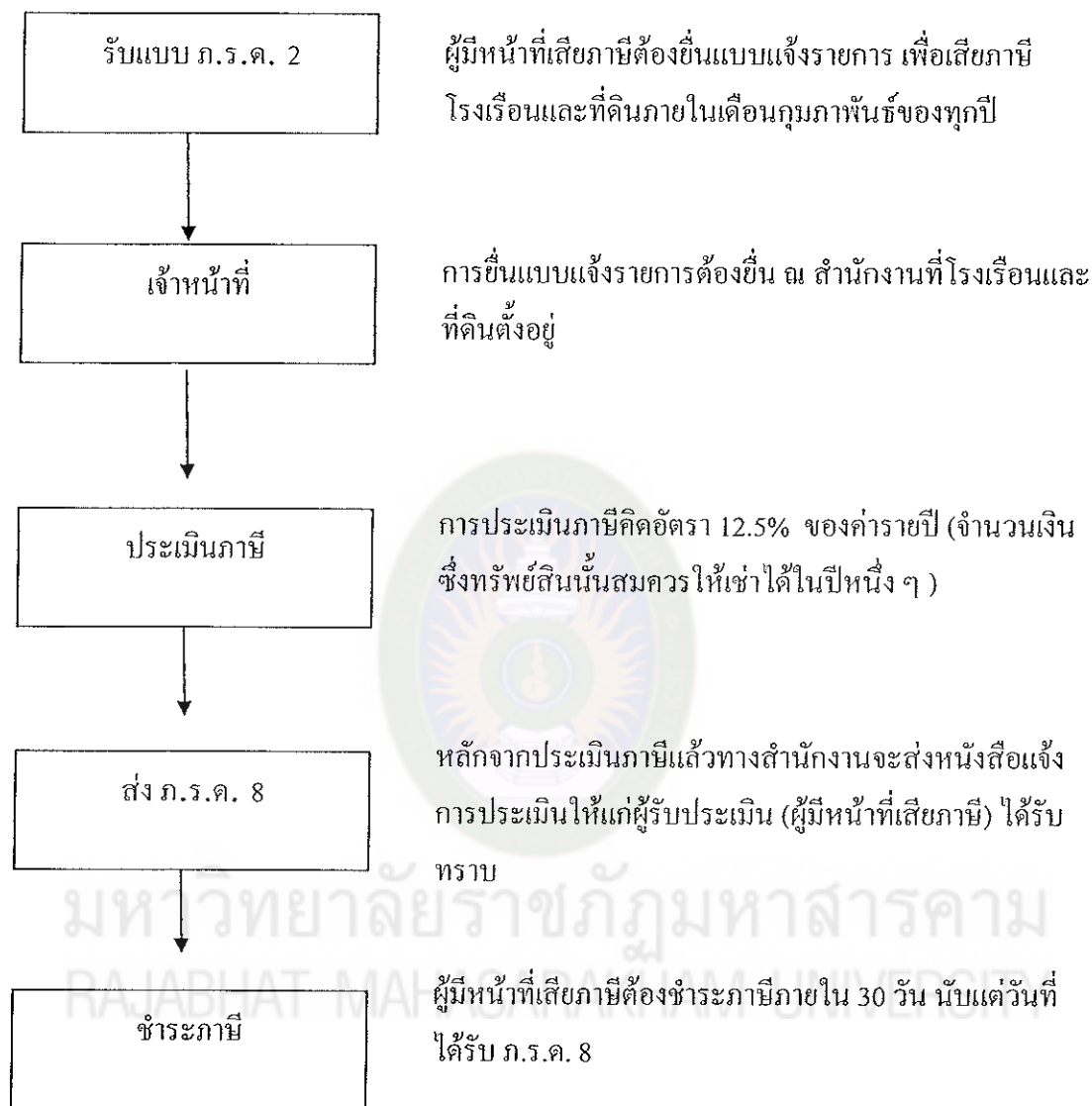
บทกำหนดโทษ

1. ผู้ใดละเลยไม่แสดงข้อความในแบบพิมพ์เพื่อแจ้งรายการทรัพย์สินตามความเป็นจริงให้ครบถ้วนและรับรองความถูกต้องพร้อมกับลงลายมือชื่อของตนกำกับไว้ เว้นแต่จะเป็นเหตุสุดวิสัย ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองร้อยบาทถ้วน
2. ผู้ใดละเลยไม่ปฏิบัติตามหมายเรียกของพนักงานเจ้าหน้าที่ ไม่แจ้งรายการเพิ่มเติมรายละเอียดยิ่งขึ้น เมื่อเรียกร้อง ไม่นำพยานหลักฐานมาแสดงหรือไม่ตอบคำถามกับพนักงานซักถามผู้รับการประเมินในเรื่องใบแจ้งรายการ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาท
3. ผู้ใดยื่นข้อความเท็จ หรือให้ถ้อยคำเท็จ หรือตอบคำถามเท็จ หรือนำพยานเท็จมาแสดง เพื่อหลีกเลี่ยงการคำนวณค่ารายปีแห่งทรัพย์สินที่ควรก็ได้ หรือโดยความเท็จ โดยเจตนา ละเลย โดยข้อโกงโดยอุบาย หรือโดยวิธีใดวิธีหนึ่ง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน 500 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

การอุทธรณ์การประเมินภาษี

เมื่อผู้เสียภาษีได้รับแจ้งการประเมินแล้ว ไม่พอใจในการประเมินของพนักงานเจ้าหน้าที่ โดยเห็นว่าค่าภาษีสูงเกินไป หรือไม่ถูกต้อง มีสิทธิยื่นอุทธรณ์ ตามแบบ ภรด. 9 ภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งการประเมินและเมื่อได้รับแจ้งผลการชี้ขาดแล้ว ไม่พอใจนำเรื่องร้องต่อศาลได้ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับความให้ทราบคำชี้ขาด

ขั้นตอนการยื่นชำระภาษีโรงเรือนและที่ดิน

ในขั้นตอนของการยื่นชำระภาษีโรงเรือนนั้น ผู้มีหน้าที่เสียภาษีต้องยื่นแบบแจ้งรายการ เพื่อเสียภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภ.ร.ด. 2 ภายในเดือนกุมภาพันธ์ ของทุกปี โดยจะต้องไปยื่นแบบ ณ สำนักงานเขตที่โรงเรือนหรือที่ดินนั้นตั้งอยู่ จากนั้น ทางสำนักงานเขตจะทำการประเมินอัตรา ภาษีที่ต้องชำระ และจะจัดส่งเป็นหนังสือแจ้งการประเมิน ภ.ร.ด. 8 ให้แก่ผู้เสียภาษีโดยหลังจากที่ได้รับ ภ.ร.ด.8 แล้วผู้มีหน้าที่เสียภาษีต้องไปยื่นชำระภาษีภายใน 30 วัน และเมื่อชำระเงินค่าภาษีแล้วจะได้รับใบเสร็จรับเงิน ภ.ร.ด. 12 เป็นการเสร็จสิ้นกระบวนการ (ขั้นตอนการชำระภาษีโรงเรือนและที่ดิน องค์การบริหารส่วนตำบลโนนสง่า : 2553)

11. ปัญหาและข้อบกพร่องในการจัดเก็บรายได้จากภาษีอากร

การบริหารการเงินการคลัง ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีปัญหาคล้าย ๆ กัน ทำให้ส่งผลกระทบต่อการจัดเก็บรายได้ (ณรงค์ เหมวิรัตน์ 2539 : 75-124) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ ดังนี้ ปัญหาที่เกิดจากความไม่โปร่งใสในการบริหารงาน เรื่องการคลังมักจะเป็นเรื่องลับที่รู้จักกันในวงแคบเฉพาะคณะผู้บริหาร เป็นแหล่งทำมาหากินของนักการเมืองท้องถิ่นจำนวนหนึ่ง พนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็ไม่อยากเข้าไปยุ่ง เมินเฉย และไม่ยอมรับผิดชอบ ประชาชนทั่วไปก็ไม่อยากเสียภาษีอากร ไม่อยากจ่ายค่าบริการเพราะไม่แน่ใจว่าผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเก็บเงินไปทำอะไร การปกครององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงไม่เจริญก้าวหน้า เพราะการบริหารแบบปิด ไม่โปร่งใส

การที่จะทำให้การเงินการคลังท้องถิ่น โปร่งใส ผู้บริหารท้องถิ่นต้องไม่คิดว่าการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นเรื่องของนักการเมืองท้องถิ่นและพนักงานท้องถิ่น โดยลำพัง ต้องไม่กีดกันประชาชน บุคคลทั่วไป และหน่วยงานซึ่งทำหน้าที่กำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ออกไปอยู่ภายนอกในทางตรงกันข้ามผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรจะชักชวนประชาชน และกลุ่มผู้สนใจในกิจการของท้องถิ่นเข้ามาร่วมคิดร่วมทำ ให้มากที่สุดสร้างบรรยากาศการทำงานแบบเป็นกันเองเป็นของทุกคนร่วมกันทำให้ได้ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถสร้างกลไกในการให้ประชาชน และกลุ่มผู้สนใจต่าง ๆ เข้าร่วมในกระบวนการบริหารงานคลังท้องถิ่น ได้โดยไม่ยากนัก

ในการนี้ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรปรับปรุงกระบวนการบริหารการเงินการคลังเสียใหม่ เพื่อป้องกันปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในองค์กร และสร้างความเชื่อถือให้แก่องค์กรประชาชนในเรื่องนี้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถแก้ปัญหาได้ด้วยการให้ประชาชน ผู้รับบริการเป็นผู้ควบคุมตรวจสอบคุณภาพของบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้หน่วยจัดบริการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจากการจัดบริการตามความสะดวกของตนเองเป็นหลักมาเป็น การให้บริการเพื่อผู้ใช้บริการเป็นหลัก โดยในขั้นต้นนั้นผู้รับบริการควรจะได้มีส่วนร่วมในการกำหนดคุณภาพหรือมาตรฐานบริการที่หน่วยให้บริการสามารถให้แก่ประชาชนทั่วไปพร้อมทั้งเงื่อนไขและขั้นตอนการดำเนินการที่ผู้ใช้บริการจะต้องปฏิบัติในการใช้บริการ และดำเนินการในกรณีที่มิได้รับบริการตามเงื่อนไขหรือคุณภาพที่กำหนดไว้ ในขณะเดียวกันประชาชนผู้ใช้บริการควรมีส่วนร่วมในการกำหนดค่าบริการ และการจัดสรรงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วย ทั้งนี้เพื่อให้การมีส่วนร่วมของประชาชนมีลักษณะครบวงจร และได้ผลอย่างจริงจัง

แนวทางการแก้ไขปัญหา

วิธีการที่เป็นส่วนช่วยส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นมีทัศนคติที่ดีในการมาใช้บริการชำระภาษีอากรกับหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ท้องถิ่นจะต้องมีความสามารถด้านการบริหารงานและโครงสร้างการจัดเก็บภาษีอากรภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เหมาะสม มีดังนี้

1. การจัดเก็บภาษีบำรุงท้องที่ จากเดิมปฏิบัติงานใช้เวลา 1 ชั่วโมง ลดเหลือเวลา 10 นาที (กรณีมีการยื่นแบบ) และลดเวลาเหลือ 5 นาที (กรณีที่ชำระเลย)
2. การจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดิน จากเดิมปฏิบัติงานใช้เวลา 1 ชั่วโมง ลดเหลือเวลา 10 นาที
3. การจัดเก็บภาษีป้าย จากเดิมปฏิบัติงานใช้เวลา 1 ชั่วโมง ลดเหลือเวลา 10 นาที อย่างไรก็ตามการช่วยให้ประชาชนมีจิตสำนึกในการเสียภาษีอากร โดยสมัครใจมากขึ้นและคำนึงถึงหน้าที่การรับผิดชอบในการเสียภาษีอากรของคตนนั้น เป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องกระทำอยู่เสมอทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ โดยวิธีการต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การทำตัวเป็นแบบอย่างของบุคคลที่เป็นผู้บริหารท้องถิ่น หรือข้าราชการภายในท้องถิ่น

การตรวจสอบผลการดำเนินงาน

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่าง ๆ มีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการประชาชน ทั้งในส่วนที่เป็นสาธารณูปโภค สาธารณูปการในชุมชน และส่วนที่เป็นบริการประจำวันในระยะที่ผ่านมาพบว่าเป็นการให้บริการ โดยยึดถือเอาความสะดวกของผู้ให้บริการเป็นหลักและมักจะผลักรถต่าง ๆ ให้แก่ผู้รับบริการเสมอ ซึ่งสร้างความไม่พอใจให้แก่ประชาชนผู้รับบริการอยู่เสมอ เมื่อบริการไม่ดีประชาชนก็ไม่อยากเสียภาษีอากร และไม่ยอมจ่ายค่าบริการที่แพง ๆ ให้แก่องค์กรปกครองท้องถิ่น ในขณะที่องค์กรปกครองท้องถิ่นก็จะแก้ตัวว่าเมื่อประชาชนไม่ยอมจ่ายภาษีอากรไม่จ่ายค่าบริการที่แพงขึ้น ก็ไม่สามารถจัดบริการคุณภาพดี ๆ ได้ กลายเป็นงูกินหางมาโดยตลอดอีกประการหนึ่งคือกิจกรรมที่องค์กรปกครองท้องถิ่นจัดทำขึ้นมาควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทั่วไปได้รับทราบผลงานดังกล่าว

กฎหมายและระเบียบเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบล

1. ความเป็นมา

การจัดระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่นในประเทศไทยมีอยู่ 2 ระบอบ คือ ระบบทั่วไปที่ได้แก่ท้องถิ่นทั่วประเทศ และระบบพิเศษที่ใช้เฉพาะท้องถิ่นบางแห่ง ตามมาตรา 70 พ.ร.บ. ระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 ซึ่งจำแนกออกเป็น 5 รูปแบบ ได้แก่

- 1.1 องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.)
- 1.2 เทศบาล
- 1.3 องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)
- 1.4 กรุงเทพมหานคร (พิเศษ)
- 1.5 เมืองพัทยา (พิเศษ)

องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นรูปแบบการปกครองท้องถิ่นที่เริ่มจัดตั้งขึ้นเป็นครั้งแรกตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนตำบล พ.ศ. 2499 และมีการปรับปรุงแก้ไขโดยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนตำบล พ.ศ. 2511 (ฉบับที่ 2) องค์การบริหารส่วนตำบลมีพื้นที่รับผิดชอบครอบคลุมทั้งตำบลในส่วนที่อยู่นอกเขตเทศบาล สุขาภิบาล โดยมีหน้าที่สร้างความเจริญให้กับพื้นที่เช่นเดียวกับเทศบาลและสุขาภิบาล องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นนิติบุคคล มีงบประมาณ ทรัพย์สินและเจ้าหน้าที่ของตนเอง มีรายได้ตามที่กฎหมายกำหนดเป็นของตนเอง และมีอำนาจหน้าที่ดำเนินกิจการในเขตพื้นที่ของตนโดยอิสระ ต่อมาในปี พ.ศ. 2515 ได้มีการประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 326 ให้ยุบเลิก องค์การบริหารส่วนตำบลทั้งหมดที่ได้จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายข้างต้น และให้โอนทรัพย์สิน หนี้สินและสิทธิต่างๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบล ไปเป็นของจังหวัดที่ตำบลนั้นอยู่ในท้องที่ และได้มีการจัดระเบียบบริหารของตำบล โดยให้มีสภาตำบลซึ่งไม่มีฐานะเป็นนิติบุคคล ทำหน้าที่ช่วยเหลือกำนัน และผู้ใหญ่บ้านในการพัฒนาท้องที่ การปกครองท้องถิ่นในพื้นที่ชนบททั้งหมดไปตั้งแต่บัดนั้น

ต่อมาในปี พ.ศ. 2537 ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 เป็นกฎหมายที่ใช้จัดระเบียบการบริหารงานในตำแหน่งแทนประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 326 ลงวันที่ 13 ธันวาคม 2515 นับตั้งแต่พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 2 มีนาคม 2538 ทำให้มีการปรับฐานะการบริหารงานในระดับตำบล โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงรูปโฉมใหม่ของสภาตำบลทั่วประเทศออกเป็น 2 รูปแบบ ดังนี้ (ต่อสกุล เกียรติเจริญ 2552 : 34-35)

1. รูปแบบ “สภาตำบล” ได้รับการยกฐานะเป็นนิติบุคคล อันได้แก่ สภาตำบลที่มีรายได้ผ่านมาติดต่อกันเฉลี่ย 3 ปีไม่ต่ำกว่า 150,000 บาท โดยไม่รวมเงินอุดหนุน

2. รูปแบบ “องค์การบริหารส่วนตำบล” (อบต.) ตั้งขึ้นจากสภาตำบลที่มีรายได้ (โดยไม่รวมเงินอุดหนุน) ในปีงบประมาณที่ส่งมาติดต่อกันสามปี เฉลี่ยไม่ต่ำกว่าปีละ 150,000 บาท ได้รับการยกฐานะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล มีฐานะเป็นนิติบุคคลและราชการบริหารส่วนท้องถิ่น

พ.ศ. 2542 รัฐบาลได้มีการเสนอขอปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2542 เพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ในประเด็นต่าง ๆ ทั้งโครงสร้างที่มาของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น ซึ่งในที่นี้จะนำเสนอให้เห็นทั้งโครงสร้าง องค์การบริหารส่วนตำบลตามกฎหมายเดิมและในส่วนที่เป็นองค์การบริหารส่วนตำบล ที่ได้รับการแก้ไขใหม่พร้อม ๆ กันไป

พ.ศ. 2546 รัฐบาลได้เสนอขอปรับปรุงแก้ไข พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 โดยเนื้อหาส่วนใหญ่ แก้ไขชื่อเรียกบุคคลและคำศัพท์กฎหมายที่ให้สอดคล้องกับกฎหมายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น และกำหนดให้มีการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลจากประชาชนโดยตรง

พ.ศ. 2552 รัฐบาลได้เสนอขอปรับปรุงแก้ไข พระราชบัญญัติ สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2552 โดยเนื้อหาได้แก้ไขในประเด็นเดียวคือยกเลิกบทบัญญัติที่ห้ามผู้บริหารท้องถิ่นดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินสองวาระ ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 7 พฤศจิกายน 2552

2. โครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลมีโครงสร้างองค์กร ดังนี้

2.1 สำนักปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลทำหน้าที่เกี่ยวกับงานทั่วไป งานธุรการ งานพิมพ์ดีด งานการเจ้าหน้าที่ งานสวัสดิการ งานประชุม งานเกี่ยวกับการตราข้อบังคับตำบล งานนิติการ งานการพาณิชย์ งานประชาสัมพันธ์ งานจัดทำแผนพัฒนาตำบล งานจัดทำข้อบังคับ งานงบประมาณประจำปี งานขออนุมัติดำเนินการตามข้อบังคับ งานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2.2 ส่วนการคลัง ทำหน้าที่เกี่ยวกับการรับเงิน การเบิกจ่ายเงิน การฝากเงิน การเก็บรักษาเงิน การตรวจเงิน การหักภาษีรายได้ และการนำส่งภาษี งานเกี่ยวกับการตัดโอนเงินเดือน งานรายงานเงินคงเหลือประจำวัน งานขออนุมัติเบิกตัดปีและขอขยายเวลาเบิกจ่ายงาน

จัดทำงบแสดงฐานะและเงินงบทวิสัยสิน หนี้สิน งบโครงการเงินสะสม งานการจัดทำบัญชีทุกประเภท งานทะเบียนคุมเงิน รายได้รายนาย งานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องหรือได้รับมอบหมาย

2.3 ส่วน โยธา ทำหน้าที่เกี่ยวกับงานสำรวจ ออกแบบ เขียนแบบถนน อาคาร สะพาน แหล่งน้ำ ฯลฯ งานปราบหารราคาค่าใช้จ่ายตามโครงการงานควบคุมอาคาร งานการก่อสร้างและซ่อมบำรุงทางอาคาร สะพาน แหล่งน้ำ งานควบคุมการก่อสร้าง งานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือได้รับมอบหมาย

แผนภาพที่ 2 โครงสร้างการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล ตามพระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546
ที่มา : โกววิทย์ พวงงาม (2548 : 234)

3. บุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบล แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

3.1 บุคลากรฝ่ายสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลที่มาจากการเลือกตั้ง โดยราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในแต่ละหมู่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล สภาองค์การบริหารส่วนตำบลนั้นมีสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวนหมู่บ้านละ 3 คน อยู่ในวาระคราวละ 4 ปี นับแต่วันเลือกตั้ง สำหรับประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและรองประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเลือกจากสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ตามมติของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนเลขานุการสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 1 คน เลือกจากสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

3.2 บุคลากรฝ่ายบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ได้แก่ นายกององค์การบริหารส่วนตำบลหนึ่งคนเลือก โดยตรงจากประชาชน และอาจแต่งตั้งรองนายกององค์การบริหารส่วนตำบล จำนวนไม่เกิน 2 คน หรืออาจแต่งตั้งเลขานุการนายกององค์การบริหารส่วนตำบล 1 คนเป็นผู้ช่วยเหลือในการปฏิบัติหน้าที่

3.3 บุคลากรผู้ปฏิบัติงานในองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย

3.3.1 พนักงานส่วนตำบล ซึ่งเป็นบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลที่ได้รับเงินเดือนจากเงินงบประมาณ หอมวดเงินเดือนที่ตั้งทางองค์การบริหารส่วนตำบล

3.3.2 ลูกจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบล

3.3.3 ข้าราชการ พนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานราชการ รัฐวิสาหกิจหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่องค์การบริหารส่วนตำบลร้องขอให้ไปดำรงตำแหน่งหรือปฏิบัติงานในองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นการชั่วคราว

จะเห็นได้ว่า บุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลนั้นจะประกอบไปด้วยทั้งฝ่ายการเมืองซึ่งมาจากการเลือกตั้งของประชาชน และฝ่ายประจำ คือ พนักงานส่วนตำบล ซึ่งมาจากการคัดเลือกตามระบบคุณธรรม นอกจากนั้นยังประกอบด้วย ลูกจ้างและข้าราชการที่มาจากการร้องขอมาช่วยปฏิบัติราชการ บุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลถือว่าเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญในการบริหารงาน ซึ่งหากบุคลากรมีความรู้ความสามารถ มีประสิทธิภาพย่อมจะทำให้องค์กรที่เพิ่งจะเริ่มบริหารงานปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. ภารกิจและอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลมีฐานะเป็นนิติบุคคล พระราชบัญญัติสภาพัฒนาการและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2546 ภารกิจและอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ดังต่อไปนี้

4.1 หน้าที่ทั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบล คือ การพัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรม (มาตรา 67)

4.2 หน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลต้องกระทำในเขตตำบล ดังนี้

4.2.1 จัดให้มีบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก

4.2.2 รักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะรวมทั้งกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล

4.2.3 ป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ

4.2.4 ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

4.2.5 ส่งเสริมการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

4.2.6 ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุและผู้พิการ

4.2.7 คุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

4.2.8 บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีงานของท้องถิ่น

4.2.9 ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมาย โดยจัดสรรงบประมาณหรือบุคลากรให้ตามความจำเป็นและสมควร

4.3 หน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลอาจพิจารณากระทำได้ หรืออาจจัดทำในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล (มาตรา 68) คือ

4.3.1 ให้มีน้ำเพื่ออุปโภค บริโภค และการเกษตร

4.3.2 ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น

4.3.3 ให้มีและบำรุงทางระบายน้ำ

4.3.4 ให้มีและบำรุงสถานที่ประชุม การกีฬา การพักผ่อนหย่อนใจและ

สวนสาธารณะ

4.3.5 ให้มีและส่งเสริมกลุ่มเกษตรและกิจการสหกรณ์

4.3.6 ส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมในครอบครัว

4.3.7 บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร

4.3.8 การคุ้มครองดูแลรักษาทรัพย์สินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน

- 4.3.9 หาผลประโยชน์จากทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบล
- 4.3.10 ให้มีตลาด ท่าเทียบหรือท่าข้าม
- 4.3.11 กิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์
- 4.3.12 การท่องเที่ยว
- 4.3.13 การผังเมือง

บริบททั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่ อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด ได้แก่

องค์การบริหารส่วนตำบลโนนสง่า

1. สภาพทั่วไปของตำบล

ตำบลโนนสง่าตั้งอยู่ทิศตะวันตกเฉียงใต้ของจังหวัดร้อยเอ็ด อยู่ห่างจาก กรุงเทพฯ 480 กิโลเมตร ห่างจากจังหวัดร้อยเอ็ด 69 กิโลเมตร และอยู่ห่างจาก อำเภอปทุมรัตน์ 3 กิโลเมตร มีจำนวน 6 หมู่บ้านในเขตรับผิดชอบ ตั้งอยู่บ้านเลขที่ 65 หมู่ 3 บ้านโนนสง่า ตำบลโนนสง่า มีพื้นที่ทั้งหมด 32.09 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณการ 20,179 ไร่ เป็นพื้นที่ราบและทุ่งนา มีแหล่งน้ำธรรมชาติราษฎรมีอาชีพหลัก คือ การทำนา

2. อาณาเขตของตำบล

ทิศเหนือ จดกับตำบลบัวแดง อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด

ทิศใต้ จดกับตำบลสระบัว อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด

ทิศตะวันออก จดกับตำบลโพนสูง อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด

ทิศตะวันตก จดกับตำบลดอกกล้า อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด

3. จำนวนประชากรของตำบลในเขต องค์การบริหารส่วนตำบลโนนสง่า ทั้งหมด 3,463 คน แยกออกเป็น (องค์การบริหารส่วนตำบลโนนสง่า. 2553 : 6-7)

ชาย 1,734 คน

หญิง 1,729 คน

องค์การบริหารส่วนตำบลสระบัว

1. สภาพทั่วไปของตำบล

ตำบลสระบัวตั้งอยู่ทิศตะวันตกเฉียงใต้ของจังหวัดร้อยเอ็ด อยู่ห่างจาก กรุงเทพมหานคร 487 กิโลเมตร อยู่ห่างจากจังหวัดร้อยเอ็ด 74 กิโลเมตร และอยู่ห่างจาก อำเภอปทุมรัตน์ 9 กิโลเมตร องค์การบริหารส่วนตำบลสระบัว ตั้งอยู่ที่ บ้านสระบัว หมู่ที่ 1

ตำบลสระบัว อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ดพื้นที่ส่วนใหญ่ของตำบลสระบัว เป็นพื้นที่ราบ สภาพดินทั่วไปเป็นดินร่วน โดยมีหมู่บ้านในการปกครองจำนวน 17 หมู่บ้าน มีพื้นที่ทั้งหมด ประมาณ 46.59 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 29,121 ไร่ อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานคร 487 กิโลเมตร อยู่ห่างจากจังหวัดร้อยเอ็ด 74 กิโลเมตร และอยู่ห่างจากอำเภอปทุมรัตน์ 9 กิโลเมตร

2. อาณาเขตของตำบล

ทิศเหนือ ติดกับ ตำบลโนนสง่า และตำบลโพนสูง อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด

ทิศใต้ ติดกับ ตำบลเมืองเตา อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

ทิศตะวันออก ติดกับ ตำบลโนนสวรรค์ อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด

ทิศตะวันตก ติดกับ ตำบลคอกกล้า อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด

3. จำนวนประชากรของตำบลสระบัว มีประชากรทั้งสิ้น 7,595 คน

แยกเป็น (องค์การบริหารส่วนตำบลสระบัว. 2553 : 4-5)

ชาย 3,730 คน

หญิง 3,865 คน

องค์การบริหารส่วนตำบลบัวแดง

1. สภาพทั่วไปของตำบล

ตำบลบัวแดงตั้งอยู่ที่ทิศตะวันตกเฉียงใต้ของจังหวัดร้อยเอ็ด อยู่ห่างจากกรุงเทพฯ ประมาณ 485 กิโลเมตร อยู่ห่างจังหวัดร้อยเอ็ด 64 กิโลเมตร ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลบัวแดง หมู่ที่ 2 มีเนื้อที่ทั้งหมด 19,943 ตารางกิโลเมตรตั้งอยู่บ้านโคกทม หรือประมาณ 12,464.375 ไร่ ครอบคลุมพื้นที่ 4 หมู่บ้าน อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด

2. อาณาเขตของตำบล

ทิศเหนือ ติดต่อ ตำบลหนองแคน อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด

ทิศใต้ ติดต่อ ตำบลโนนสง่า อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด

ทิศตะวันออก ติดต่อ ตำบลโพนสูง อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด

ทิศตะวันตก ติดต่อ ตำบลคอกกล้า อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด

3. ข้อมูลประชากรในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบัวแดง ทั้งสิ้น 2,916 คน

663 ครัวเรือน แยกออกเป็น (องค์การบริหารส่วนตำบลบัวแดง. 2553 : 6-7)

ชาย จำนวน 1,430 คน

หญิง จำนวน 1,486 คน

องค์การบริหารส่วนตำบลดอกกล้า

1. สภาพทั่วไปของตำบล

พื้นที่ทั่วไปเป็นที่ดอน มีป่าเป็นที่สาธารณะ ประมาณ 200 ไร่ สถานที่ที่เป็นเอกลักษณ์ของตำบลดอกกล้าคือ “ศูนย์ศิลปาชีพบ้านดอกกล้า”

2. อาณาเขตตำบล

ทิศเหนือ ติดกับ ตำบลหนองแคน อำเภอปทุมรัตต์ จังหวัดร้อยเอ็ด

ทิศใต้ ติดกับ ตำบลหนองบัวแก้ว อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

ทิศตะวันออก ติดกับ ตำบลบัวแดง ตำบลโนนสง่า และ ตำบลสระบัว

อำเภอปทุมรัตต์ จังหวัดร้อยเอ็ด

ทิศตะวันตก ติดกับ ตำบลนาสีนวน อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย และตำบลดงบัง

อำเภอนาอุดม จังหวัดมหาสารคาม

3. จำนวนประชากรของตำบลดอกกล้ามีประชากรทั้งสิ้น 7,595 คน
แยกเป็น (องค์การบริหารส่วนตำบลดอกกล้า. 2553 : 7-8)

ชาย 3,730 คน

หญิง 3,865 คน

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองแคน

1. สภาพทั่วไปของตำบล

ตำบลหนองแคน อำเภอปทุมรัตต์ จังหวัดร้อยเอ็ด อยู่ห่างจาก จังหวัดร้อยเอ็ด ประมาณ 56 กิโลเมตร อยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ ของตัวเมืองร้อยเอ็ด อยู่ทางทิศเหนือของ อำเภอปทุมรัตต์ ห่างจากตัวอำเภอประมาณ 10 กิโลเมตร มีเนื้อที่ทั้งหมด 26,327 ไร่ หรือ 42.12 ตารางกิโลเมตร แบ่งเป็นพื้นที่ทำการเกษตร 25,174 ไร่ (40.3 ตร.กม.)

2. อาณาเขตตำบล

ทิศเหนือ ติดกับจังหวัดมหาสารคาม

ทิศใต้ ติดกับ ตำบลบัวแดง อำเภอปทุมรัตต์ จังหวัดร้อยเอ็ด

ทิศตะวันออก ติดกับตำบลบ้านฝาง อำเภอเกษตรวิสัย และตำบลโพนสูง

ทิศตะวันตก ติดกับตำบลดอกกล้า อำเภอปทุมรัตต์ จังหวัดร้อยเอ็ด

3. จำนวนประชากรของตำบลดอกกล้ามีประชากรทั้งสิ้น 7,798 คน
แยกเป็น (องค์การบริหารส่วนตำบลหนองแคน. 2553 : 4-5)

ชาย 3,805 คน

หญิง 3,990 คน

องค์การบริหารส่วนตำบลโนนสวรรค์

1. สภาพทั่วไปของตำบล

ตำบลโนนสวรรค์ ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของอำเภอปทุมรัตต์ ห่างจากตัวอำเภอประมาณ 12 กม. พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ราบและอยู่ในเขตทุ่งกุลาร้องไห้ มีพื้นที่ทั้งหมด 24,982 ไร่ เป็นพื้นที่ทางการเกษตร ประมาณ 21,578 ไร่ มีแหล่งน้ำธรรมชาติที่สำคัญคือ “ลำน้ำเตา”

2. อาณาเขตตำบล

ทิศเหนือ ติดกับตำบลขี้เหล็ก ตำบลโนนสูง อำเภอปทุมรัตต์

ทิศใต้ ติดกับตำบลเมืองเตา อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

ทิศตะวันออก ติดกับตำบลกำแพง อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด

ทิศตะวันตก ติดกับตำบลสระบัว อำเภอปทุมรัตต์ จังหวัดร้อยเอ็ด

3. จำนวนประชากรของตำบลโนนสวรรค์ มีทั้งสิ้น 6,799 คน

แยกเป็น (องค์การบริหารส่วนตำบลโนนสวรรค์. 2553 : 8-9)

ชาย 3,433 คน

หญิง 3,366 คน

องค์การบริหารส่วนตำบลโนนสูง

1. สภาพทั่วไปของตำบล

พื้นที่โดยทั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบลโนนสูง เป็นที่ราบริมฝั่งลำน้ำเสียว รูปแอ่งกระทะลำน้ำเสียวอยู่ทางตอนเหนือของตำบลฤดูแล้งน้ำน้อยมาก บางช่วงน้ำแห้งขอด แต่ในฤดูฝนน้ำจะท่วมฝั่งทุกปี

2. อาณาเขตตำบล

ทิศเหนือ ติดกับลำน้ำเสียวตำบลฝาง อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด

ทิศใต้ ติดกับตำบลขี้เหล็ก อำเภอปทุมรัตต์ จังหวัดร้อยเอ็ด

ทิศตะวันออก ติดกับตำบลขี้เหล็ก อำเภอปทุมรัตต์ จังหวัดร้อยเอ็ด

ทิศตะวันตก ติดกับตำบลบัวแดง อำเภอปทุมรัตต์ จังหวัดร้อยเอ็ด

3. จำนวนประชากร ตำบลโพนสูง มีประชากรทั้งสิ้น 5,003 คน
แยกเป็น (องค์การบริหารส่วนตำบลโพนสูง, 2553 : 5-6)

ชาย 2,484 คน

หญิง 2,519 คน

องค์การบริหารส่วนตำบลชี้หลัก

1. สภาพทั่วไปของตำบล

ตำบลชี้หลักตั้งอยู่ ทิศตะวันตกเฉียงใต้ของจังหวัดร้อยเอ็ด ระยะทางห่างจาก
จังหวัด ประมาณ 55 กิโลเมตร องค์การบริหารส่วนตำบลชี้หลักตั้งอยู่ที่บ้านชี้หลัก หมู่ที่ 1 ตำบล
ชี้หลัก อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด มีเนื้อที่โดยประมาณ 31.16 ตารางกิโลเมตร
ประมาณ 20,210 ไร่

2. อาณาเขตของตำบล

ทิศเหนือ มีพื้นที่ติดเขต ตำบลฝาง อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด

ทิศตะวันออกมีพื้นที่ติดเขต ตำบลน้ำอ้อม อำเภอเกษตรวิสัย

ทิศตะวันตก ติดเขต ตำบลโนนสวรรค์ อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด

ทิศใต้ ติดเขตตำบลคำแพง อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด

ทิศตะวันตก ติดกับตำบลบัวแดง อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด

3. จำนวนประชากร ตำบลชี้หลัก มีประชากรทั้งสิ้น 4,695 คน
แยกเป็น (องค์การบริหารส่วนตำบลชี้หลัก, 2553 : 7-8)

ชาย 2,355 คน

หญิง 2,340 คน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กัญญา สุวรรณแสม (2533 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความพยายามในการจัดเก็บภาษีสรรพากรของจังหวัดต่าง ๆ ในประเทศไทย โดยทำการศึกษาค้นคว้าที่แสดงระดับความพยายามในการจัดเก็บภาษีสรรพากรในจังหวัดต่าง ๆ ในประเทศไทยในปี พ.ศ. 2525 และพ.ศ. 2529 และเน้นเฉพาะภาษีอากรรวมทั้งภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภาษีเงินได้นิติบุคคลและภาษีการค้า เพื่อที่จะปรับปรุงและหาแนวทางที่ดีในการจัดเก็บภาษีอากรให้ดียิ่งขึ้น ตลอดจนการนำระบบภาษีมูลค่าเพิ่มมาใช้ในการจัดเก็บของประเทศด้วย

วรพิทย์ มีมาก (2535 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิเคราะห์โครงสร้างการคลังของหน่วยงานการปกครองท้องถิ่น ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดเชียงใหม่ มีข้อค้นพบที่สำคัญคือ ๆ

1. รัฐบาลรวมอำนาจทางการคลังเอาไว้ที่ส่วนกลาง ยังไม่ให้อิสระแก่ท้องถิ่นเท่าที่ควร ทั้งการจัดเก็บรายได้และการใช้จ่ายเงินท้องถิ่น ไม่สามารถกำหนดอัตราภาษีและค่าธรรมเนียมได้ด้วยตนเอง ผลลัพธ์ก็คือ ท้องถิ่นขาดความคล่องตัวในการจัดการทางการคลัง เพื่อพัฒนาท้องถิ่นตนเอง ทำให้รายได้หลักของท้องถิ่นพึ่งภาษีเสริมและภาษีแบ่งจากรัฐบาลรวมทั้งเงินอุดหนุนจำนวนมากจากรัฐบาล

2. ท้องถิ่นยังไม่สามารถพึ่งตนเองทางการคลังได้ ผลการวิเคราะห์สถานะทางการคลังชี้ให้เห็นว่าท้องถิ่นทุกแห่งไม่มีสมรรถนะในการบริหารงานพัฒนา แม้กระทั่งสมรรถนะในการบริหารงานประจำก็อยู่ในสภาพที่น่าเป็นห่วง

3. การบริหารงานภาษีอากรยังขาดประสิทธิภาพ

4. ความสำนึกในการเสียภาษีอากรของประชาชนอยู่ในระดับต่ำ

5. โครงสร้างทางกฎหมายระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับภาษีอากรท้องถิ่น ไม่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาท้องถิ่น ผลจากการวิจัยยังพบอีกว่า ทรัพย์สินที่ได้รับकरยกเว้นมีมากเกินไป ฐานภาษีแคบและอัตราภาษีต่ำ เกณฑ์การจัดสรรยังไม่เหมาะสมรวมทั้งระเบียบว่าด้วยการเงินสะสมและเงินกองทุนของท้องถิ่นยังมีข้อจำกัดอยู่มาก

สมพงษ์ ตัณฑพาทย์ (2539 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การหลบหนีและหลีกเลี่ยงภาษีมูลค่าเพิ่ม เป็นการศึกษาในลักษณะการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยได้ทำการศึกษาวิเคราะห์ในสองประเด็น คือ ประเด็นแรก เป็นเรื่องเกี่ยวกับการวิเคราะห์ปัญหาการคืนภาษีมูลค่าเพิ่มที่ไม่ถูกต้องกับประเด็นการป้องกันปราบผู้หลบหนีและหลีกเลี่ยงภาษีมูลค่าเพิ่ม

ผลการวิจัยพบว่า กรมสรรพากรซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบในการควบคุมจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มได้ดำเนินมาตรการต่าง ๆ เพื่อป้องกันและปราบปรามอย่างต่อเนื่อง แต่ไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควรสาเหตุสำคัญ คือ ประชาชนผู้เสียภาษีขาดจิตสำนึกรับผิดชอบและมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการเสีย

ภายในกร เจ้าหน้าที่สรรพากรขาดความรู้ความสามารถและทักษะในการตรวจสอบรวมทั้งเจ้าหน้าที่บางคนยังมีการทุจริตและประพฤติมิชอบ กฎหมายและระเบียบต่าง ๆ ยังไม่รัดกุมเพียงพอ มีช่องโหว่ ขาดเครื่องมือเครื่องใช้และเทคโนโลยีที่ทันสมัยในการควบคุมและตรวจสอบและสุดท้ายก็คือ ขาดความร่วมมือจากประชาชนทั่วไปที่จะช่วยควบคุมดูแล โดยผู้วิจัยได้เสนอแนะแนวทางแก้ไขโดยรัฐต้องมีมาตรการทั้งระยะสั้นและระยะยาวในเรื่องการเสริมสร้างความสมัครในการเสียภาษีให้แก่ประชาชน โดยกระตุ้นให้เกิดความสำนึกรับผิดชอบ และทัศนคติที่ดีในการเสียภาษีมีการพัฒนาบุคลากรที่มีหน้าที่ในการจัดเก็บภาษีทั้งด้านความรู้ ความสามารถ ทักษะและคุณธรรม ปรับปรุงกฎหมายและระเบียบต่าง ๆ ให้ชัดเจน รัดกุม และนำเทคโนโลยีใหม่มาใช้ในการควบคุมและตรวจสอบ รวมทั้งกระตุ้นและจูงใจประชาชนเห็นความจำเป็นและความสำคัญในการจัดเก็บภาษี เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการควบคุมและดูแลมิให้เกิดการหลบหนีและหลีกเลี่ยงภาษีอีกทางหนึ่งด้วย

ชะลอ ยศสมบัติ (2540 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารายได้ของท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณีภาษีโรงเรือนและที่ดิน ตามพระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พ.ศ. 2475 ผลการศึกษาพบว่า ในท้องถิ่นที่จะมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดินนั้นควรมีการปรับปรุงโครงสร้างภาษี เรื่องการลดหย่อนและยกเว้นภาษีโดยการขยายฐานภาษีให้กว้างขึ้น มีการปรับปรุงวิธีการประเมินภาษีจากการตีราคาจากค่าเช่ารายปีเป็นการตีราคาจากมูลค่าทรัพย์สินแทนปรับปรุงอัตราภาษี โดยไม่กำหนดไว้อัตราเดียวแต่ควรกำหนดไว้ หลาย ๆ อัตรา เพื่อให้ท้องถิ่นมีอำนาจเลือกกำหนดอัตราภาษีได้เองตามความเหมาะสมของแต่ละท้องถิ่น ปรับปรุงแก้ไขบทบังคับให้สูงขึ้นการปรับปรุงการบริหารจัดเก็บรายได้ โดยปรับปรุงการเพิ่มประสิทธิภาพของเจ้าหน้าที่จัดเก็บรายได้ มีการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง จัดฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ด้านการจัดเก็บรายได้ ควบคุม ตรวจสอบ ติดตาม เร่งรัดรายได้ ภาษีค้างชำระ และควรมีการวางแผนการจัดเก็บและวางแผนเป้าหมายไว้อย่างชัดเจน

พรรัตน์ วงษ์ชัยสุวรรณ (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัญหาการบริหารการจัดเก็บภาษีในภาคการเกษตร ที่สำนักงานสรรพากรอำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี ในปีงบประมาณ 2539 ถึง 2540 ผลการศึกษาพบว่าการจัดเก็บภาษีในภาคการเกษตรมีปัญหา 2 ประการ คือ

1. การจัดเก็บภาษีให้ได้ผลตามเป้าหมายขึ้นอยู่กับความสมัครใจของผู้เสียภาษีจากการศึกษาพบว่า มีเกษตรกรในอำเภอสามชุกยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีในปี พ.ศ. 2540 จำนวน 14 ราย มีเงินได้รวม 12,090,000 ล้านบาท แต่จากข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจของอำเภอสามชุกพบว่า มีผู้ประกอบการอาชีพเกษตรกรประมาณแปดพันกว่าครัวเรือน และมีมูลค่าของสินค้าเกษตรที่ได้ออกขายในปี พ.ศ. 2540 เป็นจำนวนเงิน 385.14 ล้านบาท ซึ่งพบความแตกต่างจากจำนวนผู้ยื่น

เสียภาษีและจำนวนเงินได้ที่ต้องยื่นเสียภาษีเป็นจำนวนสูงมากจากการศึกษาออกแบบสอบถาม
เกษตรกรถึงสาเหตุแห่งการไม่ยื่นแบบเสียภาษีได้ข้อสรุปว่า

1.1 อาชีพเกษตรกรมีรายได้ไม่แน่นอน

1.2 มีต้นทุนค่าใช้จ่ายสูง

จากการที่เจ้าหน้าที่สรรพากรอำเภอสามชุกเข้าขยายฐานภาษีในภาคการเกษตร และได้มีการชี้แจง
เกี่ยวกับข้อกฎหมายให้เกษตรกรได้รับทราบแล้ว ซึ่งเงินภาษีอากรที่จะเสียขั้นต่ำจำนวน ปีละ
จำนวน 300 บาท (จากฐานรายรับ 60,000 บาทต่อปี) คิดโดยเฉลี่ยแล้วเดือนละ 25 บาท เป็นจำนวน
เงินที่เกษตรกรมีกำลังที่ชำระได้ข้ออ้างเรื่องเงินได้ไม่แน่นอน และค่าใช้จ่ายสูงน่าจะไม่ใช่สาเหตุที่
แท้จริงซึ่งผู้วิจัยได้ตั้งข้อสังเกตการณ์ไม่ยื่นแบบเสียภาษีว่าสาเหตุน่าจะมาจากภาระขาดจิตสำนึกของ
ผู้เสียภาษีมากกว่า

2. การจัดเก็บภาษีให้ได้ผลขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพของเจ้าหน้าที่ ผลการศึกษาวิจัย
พบว่าในปี 2538,2539 เจ้าหน้าที่ไม่ได้มีการขยายฐานภาษีไปในภาคเกษตรจะขยายฐานภาษีไป
ในภาคอุตสาหกรรม และพาณิชย์กรรมทำให้ภาคเกษตรไม่เข้าใจในเรื่องการเสียส่งผลกระทบต่อ
รายได้การจัดเก็บภาษีในปี 2540 ได้มีการริเริ่มขยายฐานภาษีไปยังภาคการเกษตร เนื่องจากประสบ
ปัญหาในการจัดเก็บภาษีไม่ได้ตามเป้าหมายซึ่งผลการวิเคราะห์สรุปได้ว่า

2.1 เจ้าหน้าที่ขาดการศึกษาวิเคราะห์ปัญหาทำให้การแก้ปัญหาล่าช้า

2.2 ขาดการวางแผนการปฏิบัติงานไว้ล่วงหน้าเป็นการทำงานโดย

ไร้ทิศทางและจุดมุ่งหมายเมื่อเกิดปัญหาไม่สามารถแก้ปัญหาได้ทันเวลาที่

2.3 ขาดประสิทธิภาพในการประชาสัมพันธ์เนื่องจากในการ
ประชาสัมพันธ์จะมุ่งเน้นในเชิงรับ คือ ให้ความรู้เป็นรายการในลักษณะสาระคดีไม่ชวนติดตาม
และไม่สามารถสื่อสารเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้

วิใจ ตรีเศษกุลมัยผล (2541 : บทคัดย่อ) ศึกษาความรู้และเจตคติของผู้เสียภาษีต่อการเสียภาษี
เงินได้บุคคลธรรมดา และเปรียบเทียบความแตกต่างของความรู้และเจตคติเกี่ยวกับการเสียภาษีเงิน
ได้โดยจำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษาและระดับรายได้ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ
ผู้เสียภาษีที่มาติดต่อเสียภาษีที่สำนักงานสรรพากรพื้นที่ 14 จำนวน 400 คน

ผลการศึกษาพบว่าผู้เสียภาษีส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา
ในระดับดี ผู้เสียภาษีในแต่ละช่วงอายุและแต่ละระดับการศึกษามีความรู้เกี่ยวกับการเสียภาษีเงินได้
บุคคลธรรมดาแตกต่างกัน อย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนผู้เสียในแต่ละช่วงและ
ระดับรายได้มีเจตคติต่อการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่
ระดับ .05 ส่วนผู้เสียภาษีที่มีเพศและระดับการศึกษาต่างกันมีเจตคติต่อการเสียภาษีเงินได้บุคคล

ธรรมเนียมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ผู้วิจัยเสนอแนะให้กรมสรรพากรประชาสัมพันธ์ให้ความรู้แก่ผู้เสียภาษีให้มากกว่านี้ จะทำให้เกิดเจตคติที่ดีต่อการเสียภาษีมากขึ้น ผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องควรมีมาตรการปรับปรุงแก้ไขวิธีการเสียภาษีให้สะดวกรวดเร็ว เพื่อเป็นการเสริมสร้างความสมัครใจในการเสียภาษี

กิ่งแก้ว ธนอมรัตน์ (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความรู้และทัศนคติต่อการเสียภาษีของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านบึง จังหวัดชลบุรี มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาว่าผู้มีหน้าที่เสียภาษี มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการชำระภาษีให้กับเทศบาลมากน้อยเพียงไร และสำรวจว่าผู้มีหน้าที่เสียภาษีมัทัศน์คติอย่างไรต่อการจัดเก็บภาษีของเจ้าหน้าที่ เทศบาลตำบลบ้านบึง

ผลการศึกษาพบว่าผู้มีหน้าที่เสียภาษีให้กับเทศบาลตำบลบ้านบึง ส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในวิธีการชำระภาษี และมีความเห็นต่อวิธีการจัดเก็บภาษีของเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลบ้านบึงในทางบวกแต่ยังมีผู้เสียภาษีส่วนหนึ่งยังขาดความรู้ ความเข้าใจในวิธีการชำระภาษีและทัศนคติในเชิงลบต่อวิธีการจัดเก็บภาษี ผู้วิจัยจึงเสนอให้เทศบาลตำบลบ้านบึงมีมาตรการทั้งในเชิงนโยบาย เพื่อเป็นการเสริมสร้างความสมัครใจในการเสียภาษีของประชาชน และเกิดความสำนึกรับผิดชอบในการเสียภาษี และจะต้องปรับปรุงประสิทธิภาพในการบริหารจัดการจัดเก็บภาษี อันจะทำให้ประชาชนผู้เสียภาษีเกิดทัศนคติในเชิงบวกต่อทั้งหน่วยงานและเจ้าหน้าที่จัดเก็บภาษีและสิ่งสำคัญ คือ การประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้ให้ประชาชนผู้เสียภาษีได้เข้าใจวิธีการ ขั้นตอนการดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษীরวมทั้งการจัดเก็บภาษีจะต้องเป็นไปอย่างโปร่งใสและประชาชนผู้เสียภาษีสามารถตรวจสอบการใช้จ่ายเงินได้จะเป็นส่วนสนับสนุนให้ผู้เสียภาษีมี่ความยินดีและความสมัครใจในการเสียภาษีให้กับท้องถิ่น และการหลบหนีและหลีกเลี่ยงภาษีก็น่าจะลดน้อยลง

ชลัญ มัณฑนาพงศ์ (2542 : 151) ได้ศึกษาเรื่อง ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดิน ผลการศึกษาพบว่าโครงสร้างของภาษีโรงเรือนและที่ดินเป็นกฎหมาย ที่บัญญัติขึ้นมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2475 มีผลบังคับตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน 2475 และมีการแก้ไขเพิ่มเติมรวม 4 ครั้ง ครั้งล่าสุดเมื่อปี พ.ศ. 2542 แต่ถึงจะมีการแก้ไขอย่างไรก็ตามจากการศึกษาวิเคราะห์พระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พ.ศ. 2475 ทั้งในแง่ของข้อกฎหมายและแนวทางปฏิบัติพบว่า มีปัญหาอุปสรรคหลายประการ ได้แก่

ประการที่ 1 บทบัญญัติของคำว่า “โรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น ๆ” และ “ที่ดินที่ใช้ต่อเนื่องกับโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น ๆ” ตามมาตรา 6 ว่ามีความหมายและขอบเขตครอบคลุมได้มากน้อยเพียงใดทำให้เป็นปัญหาในการนำไปปฏิบัติ และทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างผู้ที่ทำหน้าที่ในการจัดเก็บและผู้มีหน้าที่ในการเสียภาษี

ประการที่ 2 การประเมินค่ารายปีตามมาตรา 8 ที่กฎหมายกำหนดความถึงค่าเช่าที่สมควรให้เช่าได้ในปีหนึ่ง ๆ มีความขัดแย้งว่าค่าเช่าที่สมควรให้เช่าได้นั้นเป็นเท่าใดเพราะกฎหมายให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานในการใช้ดุลยพินิจในการประเมินค่ารายปี

ประการที่ 3 ปัญหาการลดค่ารายปีตามมาตรา 13 โดยกำหนดให้ประเมินค่ารายปีเครื่องจักรที่เป็นส่วนควบกับโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น ๆ มักมีปัญหาเกี่ยวกับการวินิจฉัยเกี่ยวกับเครื่องจักรใดเป็นส่วนควบบ้าง กฎหมายยังให้มีการลดค่ารายปีสำหรับเครื่องจักรที่ติดตั้งอยู่ในโรงเรือนลงเหลือเพียง 1 ใน 3 ของค่ารายปีนั้น จึงเป็นปัญหากรณีติดตั้งเครื่องจักรในสิ่งปลูกสร้างก็จะไม่ได้รับการลดหย่อนค่ารายปี ซึ่งไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมาย

ประการที่ 4 การกำหนดอัตราภาษีในอัตราร้อยละ 12.5 ต่อปี อยู่ในเกณฑ์สูงมากเมื่อเทียบกับอัตราภาษีประเภทอื่น ๆ ทำให้อัตรภาษีไม่เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจในแต่ละท้องถิ่น ประกอบกับปัญหาการจัดเก็บภาษีที่ซ้ำซ้อนกับภาษีบำรุงท้องที่ จึงเป็นปัจจัยให้ผู้อยู่ในข่ายต้องเสียภาษีโรงเรือนและที่ดินพยายามหลีกเลี่ยงหรือหนีภาษี

พจนา พิชิตปัจจา (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความพยายามในการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ความพยายามในการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ มีความพยายามในการจัดเก็บระดับปกติ ซึ่งตรงกันข้ามกับการจัดเก็บภาษีที่ท้องถิ่นจัดเก็บเอง (ภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีป้าย และภาษีบำรุงท้องที่) ที่มีความพยายามในการจัดเก็บต่ำกว่าปกติ (ภาษีป้าย) ยกเว้นความพยายามในการจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดินที่มีความพยายามในการจัดเก็บไม่คงที่ อาจกล่าวได้ว่าภาษีที่จัดเก็บได้มีความสัมพันธ์ระหว่างอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ หากเศรษฐกิจดีการจัดเก็บภาษีก็ทำได้ดี ปัจจัยที่มีอิทธิพลเนื่องจากการจัดเก็บดังกล่าวข้างต้นได้รับการต่อต้านจากผู้ประกอบกิจการที่ต้องเสียภาษี สรุปได้ดังนี้

1. ปัจจัยทางการบริหารจัดการเก็บประกอบด้วย การประชาสัมพันธ์การจัดเก็บภาษี ความเชื่อในการจัดเก็บภาษี ปัญหาที่พบ คือ การขาดการประชาสัมพันธ์ เพื่อสร้างความเข้าใจที่ตรงกันในการเสียภาษี

2. ปัจจัยความพร้อมในการจัดเก็บภาษี ประเด็นที่เป็นปัญหา คือ การกำหนดอัตรภาษีที่ยังไม่แน่นอนและเป็นการกำหนด โดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดเพียงฝ่ายเดียว

3. ปัจจัยด้านความยืดหยุ่นในการจัดเก็บภาษีต่อการจัดเก็บภาษี เนื่องจากเป็นผลสืบเนื่องเกี่ยวกับฐานะคะแนนเสียงจึงทำให้ผู้ผลิตต้องเสียภาษีในการขาย เนื่องจากการแข่งขันสูงและเกิดการแข่งขันมากขึ้น

4. ปัจจัยด้านกฎหมายเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญมากต่อการเสียหาย เนื่องจากผู้ประกอบการมีการรวมตัวกันเป็นเอกภาพ เพื่อต่อรองกับองค์กรปกครอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งอัตราในการจัดเก็บ

มนตรี จูติโกศา (2545 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับภาษีธุรกิจ ให้เช่าอาคาร : ศึกษากรณีภาษีโรงเรือนและที่ดิน ผลการศึกษาพบว่าปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับภาษีธุรกิจให้เช่าอาคารทั้งในแง่กฎหมาย และแนวปฏิบัติพบว่ามีปัญหาดังต่อไปนี้

1. ปัญหาการจัดเก็บภาษีหลายประเภทจากธุรกิจให้เช่าอาคาร (จากทรัพย์สินอันเดียวกัน) ทั้งจากส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการจัดเก็บภาษีที่ดีไม่ควรจัดเก็บภาษีหรือภาระภาษีหลายครั้ง รัฐควรบริหารจัดการระภาษีดังกล่าวเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้เสียหาย
2. ปัญหาการกำหนดอัตราภาษีในอัตราร้อยละ 12.5 ต่อปี เป็นอัตราที่สูงมาก และไม่ให้มีการหักค่าใช้จ่ายและค่าลดหย่อน
3. ปัญหาบทบัญญัติของคำว่า “และซึ่งมิได้ใช้เป็นที่ใช้สินค้า หรือประกอบการอุตสาหกรรม” ตามมาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พ.ศ. 2475 เกี่ยวข้องและมีผลกระทบต่อธุรกิจให้เช่าอาคารอย่างไร เนื่องจากความไม่ชัดเจนว่า มีความหมายและขอบเขตครอบคลุมได้มากน้อยเพียงใด ทำให้ปัญหาในการนำไปปฏิบัติ และทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างผู้ทำหน้าที่ในการจัดเก็บ และผู้มีหน้าที่ในการเสียหาย

ญาณิศา ปัญญาภาค (2546 : 49 – 52) ได้ศึกษาการประเมินการบริหารการจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดิน ศึกษากรณีเทศบาลนครอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี มีประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้

1. ด้านสถานที่
2. ด้านวิธีการจัดเก็บ
3. ด้านเจ้าหน้าที่จัดเก็บรายได้
4. ด้านระเบียบและกฎหมาย ซึ่งโดยรวมรายด้านอยู่ในระดับมาก

วิชัย กว้างสวาสต์ (2547 : บทคัดย่อ) ศึกษาปัจจัยที่มีความสำคัญต่อประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดิน เทศบาลตำบลกุดstim อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่าความคิดเห็นของประชาชนที่เสียหายโรงเรือนและที่ดิน และด้านประสิทธิภาพของพนักงานจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดิน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมีประสิทธิภาพสูง ส่วนความคิดเห็นด้านลักษณะของกฎหมายโรงเรือนและที่ดิน ด้านบรรยากาศที่เอื้ออำนวยให้ปฏิบัติตามกฎหมายภาษีโรงเรือนและที่ดินและ โครงสร้างภาษีโรงเรือนและที่ดินมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมีประสิทธิภาพปานกลาง ประชาชนผู้เสียหายเพศชายและเพศหญิงมีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพ

การจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดิน โดยรวมทั้ง 5 ด้าน ไม่แตกต่างกันประชาชนผู้เสียภาษีที่มีอาชีพต่างกันมีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดิน โดยรวมและเป็นรายด้าน 3 ด้าน ไม่แตกต่างกัน แต่มีความคิดเห็นในด้านความสำนึกในหน้าที่ในการชำระภาษีโรงเรือนและที่ดินและบรรยากาศที่เอื้ออำนวยให้ปฏิบัติตามกฎหมายภาษีโรงเรือนและที่ดินแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ศิริรัตน์ ชีพสมุทร (2550 : 87-91) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการชำระภาษีท้องถิ่นกรณีศึกษาเทศบาลตำบลปากน้ำแหลมสิงห์ อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี ผลการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีลักษณะการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับการชำระภาษีท้องถิ่นในภาพรวมอยู่ในเกณฑ์ที่มีลักษณะการรับรู้ต่ำ ระดับความพึงพอใจของประชาชนผู้ชำระภาษีที่มีต่อการให้บริการในการชำระภาษี ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการด้านการออกประชาสัมพันธ์ด้านความคาดหวังในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ประชาชนผู้มีหน้าที่ชำระภาษีมีความสนใจในการชำระภาษีในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการชำระภาษีท้องถิ่นพบว่า ปัจจัยด้านอาชีพและความพึงพอใจทั้ง 3 ด้านมีผลต่อความสนใจของประชาชนในการชำระภาษีท้องถิ่น

จากแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้ศึกษา สรุปได้ว่า กฎหมายที่บัญญัติขึ้นมาตั้งแต่ พ.ศ. 2475 แก้ไขล่าสุดถึงปี พ.ศ. 2543 โดยโครงสร้างของภาษีโรงเรือนและที่ดินยังไม่สอดคล้องกับสภาพในการจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดินของประชาชน และยังมีผลกระทบให้ประชาชนหลีกเลี่ยงการชำระภาษีโรงเรือนและที่ดิน